

Samvirke

NR. 14, 1959 . 15. AUGUST

.....
**LANDGANG
PÅ DE SMÅ ØER**

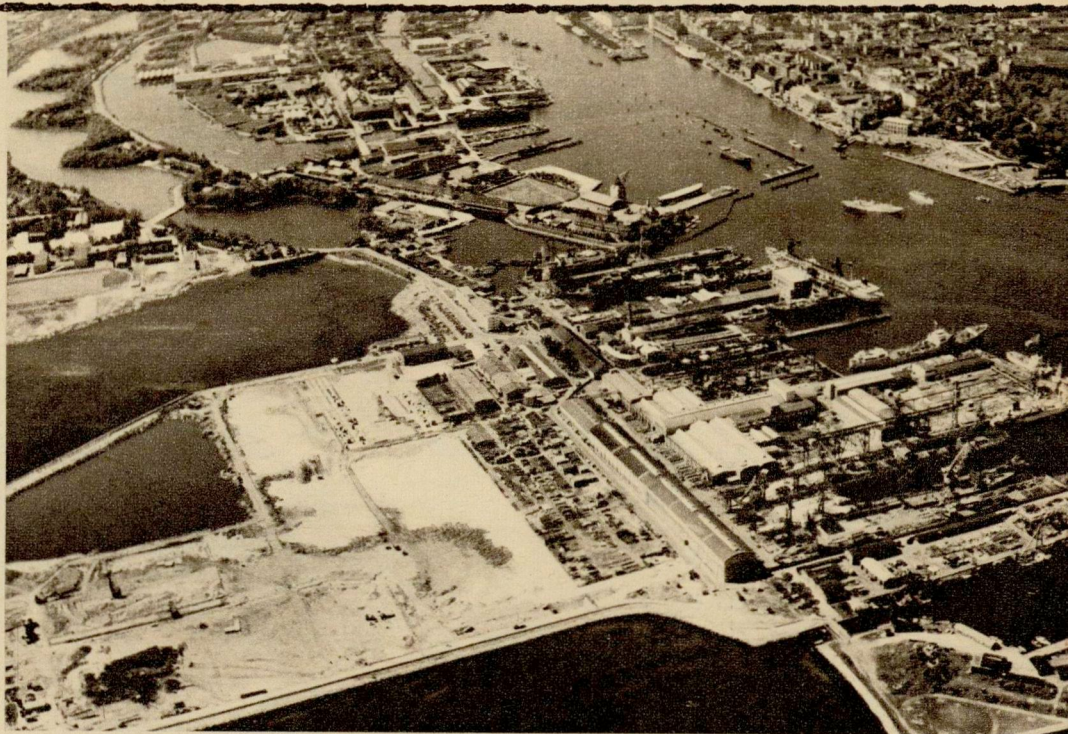
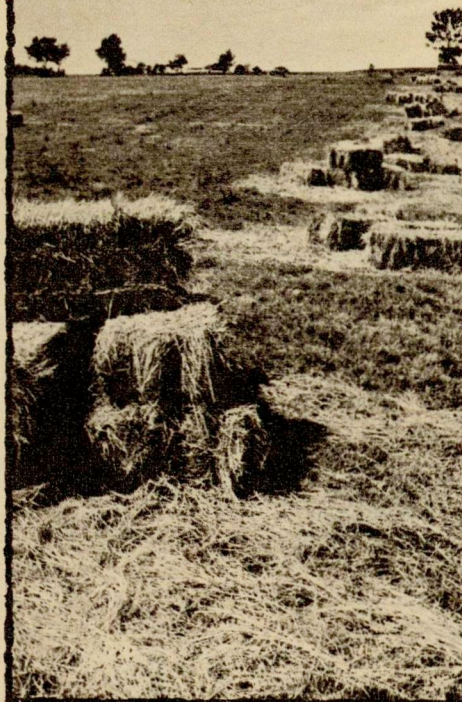
I dette nummer påbegyndes en artikelrække, i hvilken nogle af vore små øer vil blive skildret. Side 8 findes den første artikel:

LY Ø

LANDET RUNDT

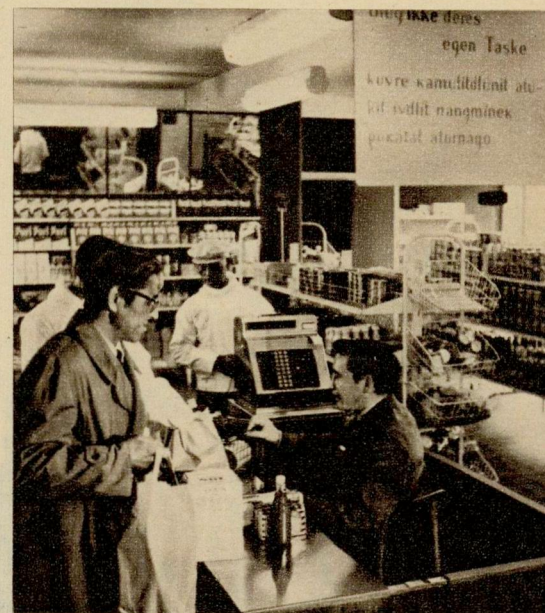
Storværft. Danmarks største arbejdsplads bliver endnu større. Burmeister og Wains skibsbyggeri har ladet opfylde et areal, der gør Refshaleøen mange gange større. 700 meter skyder den nye tilføjelse til øen sig ud i Øresund. Her skal man bygge supertankere, kæmpeskibe, der kan laste op til 100.000 tons olie. På luftbilledet ses værftet og desuden en del af Flådens leje og de gamle volde omkring denne del af Christianshavn. Kongeskibet ligger ved sin bøjle i sejllobet og på den anden side, i billedets højre side, ses Toldboden og en del af Langelinje.

Evy Nordlund

STAR

Pilsneren med den fine smag

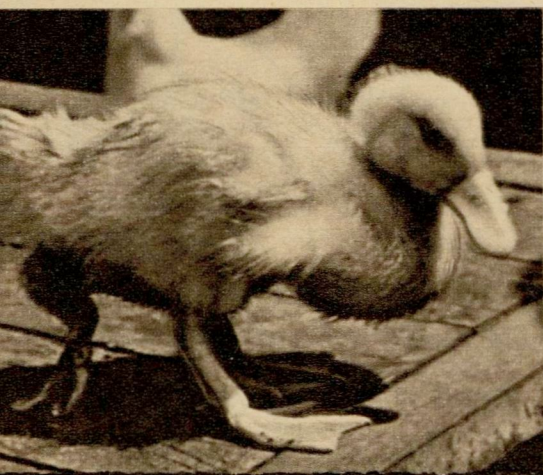

Nordligste s-butik. Skiltet fortæller, at butikken ligger i Grønland, men ellers er der intet, der skiller den fra en hvilken som helst anden moderne butik hernede. Sukkertoppen på Grønland har æren af at huse øens eneste s-butik og dermed verdens nordligste.

Ællingen blev udruget og kom frem på tre ben, de groede alle tre lige stærkt, og hvad var endnu mærkeligere, ællingen brugte alle tre ben. Nu begynder imidlertid det tredje ben at visne og falder vel bort til sidst, men indtil da har gård-ejer Svend Petersen på Darum Mark ved Bramminge en sensation i sin andegård.

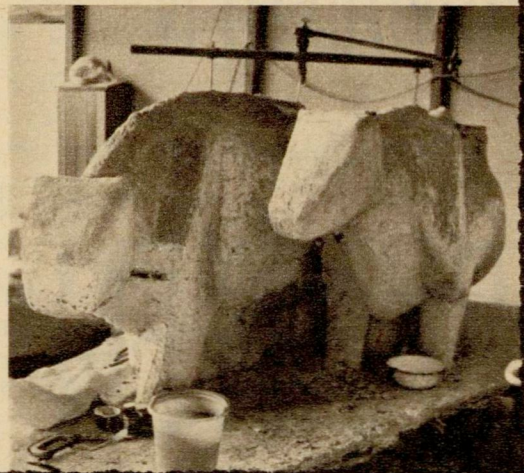
Stadig kunder til rustninger. Nutildags er det turister, der efterspørger „gamle våben“. Smedemester Andersen i Mariager har et speciale i at fremstille sværd og hellebarder.

▲ **Lillebæltsbroen er for smal.** Når en lastbilkolonne skal over broen, må en betjent udkommanderes for at dirigere trafikken, der ellers let går i hårdknude.

► **Atomkøer.** Nu skal Risø udsmykkes med en skulptur, der repræsenterer natur og frodighed. Billedhugger Vandborg får 150.000 for de to køer til atomstationen.

► **Rullende butik.** HBs omnibruks er vidt bekendt, men der er også en fri kømand med en rullende butik. Den havde en rute på 70 meter ved Holte, men det var for at gøre plads for vejudvidelse, derfor kunne den rullende butik godkendes.

Ssig Slidmand

**når De køber
arbejdstøj**

så får De kvalitet
og slidstyrke
for meget mere
end prisen

Chaufførjakke
29,85

Benklæder
29,85

- en kvalitetsvare fra

BRUGSEN

KØBMANDEN

og

SKATTEN

DEN GAMLE skrøne om, at brugsforeningerne – såvel som andre andelsorganisationer – er skatteprivilegerede i forhold til den private handel, er i denne sommer igen blevet pudset op og serveret i ny anretning for landets avislæsere.

Anledningen er, at „Udvalget af 1956 vedrørende kooperationens beskatningsforhold“ har afleveret en foreløbig betænkning, hvori man endnu en gang vender og drejer det gamle spørgsmål. Og resultatet var naturligvis, som man kunne vente: Dagens Nyheder taler om „den urimelige forskel i beskatningen af købmænd og brugsforeninger“, Dansk Handelsblad mener, at „købmandens skat er 3 gange så stor som brugsforeningens“, Børsen finder en revision af brugsforeningsskatten „uundgåelig“, og Jyllands-Posten har ligefrem et godt råd: „Hvis den altid sultne finansminister igen skal se sig om efter nye skattemuligheder ... kan man anstændigvis ikke i længden overse de kooperative erhvervs virksomheder som en skattekilde, der hidtil er blevet såre sparsomt udnyttet.“ Ja, „brugsforeningsskatten bør mangedobles.“ finder endog Danmarks Handels Tidende.

Alt sammen uden basis i den halvfærdige betænkning, der blot bruges som påskud til at kræve ind helt ud i det blå.

HVORFOR I DET hele taget dette hastværk med en betænkning, uden hoved og hale. Den uopmærksomhed, hvormed aktstykket – bortset fra et mindretal inden for pressen – er blevet modtaget af offentligheden viser, at befolkningen ikke giver ret meget for denne teoretiske skattediskussion. Hvilket man ikke kan bebrejde nogen, eftersom hver af de successive kommissioner og ekspertudvalg, som har beskæftiget sig med sagen – snart en halv snes – alle er endt i en sump af tvivlrådighed. I virkeligheden har man hver gang – mellem linjerne – måttet indrømme, at brugsforeningers og købmænds beskatning ikke lader sig sammenligne, selv om der er gjort krampagtige forsøg på at stille et sammenligningsgrundlag op.

Det forekommer således helt barokt, at man i udvalget har søgt at sammenligne skatten for købmand og brugsforening på grundlag af parternes indkomst. Brugsforeningens indkomst er jo ifølge sagens natur en uåndgribelig ting. (Det indrømmer netop skattevæsenet, som derfor helt har opgivet indkomstbegrebet ved beskatningen af andelsvirksomheder og i stedet fastsætter skatten i forhold til formuen). Naturligvis har andelsbevægelsens repræsentanter i udvalget taget afstand fra den besynderlige sammenligning mellem indkomst- og skat – og som et mere rimeligt sammenligningsgrundlag har de peget på omsætningen, selv om denne sandelig heller ikke kan siges at tegne noget helt pålideligt billede.

MEN SELV bedømt ud fra dette snævre grundlag må man spørge, hvorfor de ovenfor citerede våbendragere for den private handels interesser egentlig har så travlt. Den foreløbige betænkning viser nemlig, at brugsforeningernes skat allerede er forøget meget stærkt i løbet af de senere år. Den typiske landbrugsforening svarede ifølge udvalgets beregninger i 1947–48 2400 kr. i skatter (udvalget har her – som overalt – medregnet de af brugsuddeleren betalte skatter, men ikke medhjælpernes skat), men for skatteåret 1956–57 er det tilsvarende tal 3893 kr., og siden er det blevet mere endnu.

Hvor meget „mere endnu“ så er – det er dog temmelig afgørende, hvis man vil foretage en aktuel sammenligning mellem brugsforeningernes og købmændenes beskatning, og hvis man på grundlag heraf (som det er udvalgets opgave) eventuelt vil stille forslag til skatteændringer. Ingen kan imidlertid give svaret, for udvalget arbejder videre med sagen, bl. a. for at konstatere den betydelige forøgelse af brugsforeningernes skattebyrde, som blev en følge af den nye vurdering til ejendomsskyld i 1956. Før dette arbejde er færdigt, kan naturligvis ingen endelig dom fældes.

HERMED er dog ikke sagt, at udvalgets foreløbige betænkning ikke indeholder interessant materiale.

Det gør den nemlig.

Vi skal ikke her fordybe os i de ofte temmelig akademiske opstillinger og sammenligninger, som den foreløbige betænkning indeholder adskillige af; mere interesse har det vel at stille sagen rent praktisk op og rejse spørgsmålet: I landsbyen eller stationsbyen, hvor brugsforeningen og købmanden (i ental eller flertal) lever og disponerer i en fredelig kappestrid om forbrugernes indkøb – er det dér således, at brugsforeningen skattemæssigt set favoriseres og af denne grund kan byde købmanden på en hårdere konkurrence?

Svaret er et klart *nej!* De samlede skatter for den typiske brugsforening i en landkommune svarer til 0,96 pct. af omsætningen, medens det tilsvarende tal for den typiske købmand sammesteds er 1,09 pct. Forskellen er for hver 100 kroners omsætning: 13 øre – alt iberegnet!

Denne forskel har ingen som helst praktisk betydning for konkurrenceforholdet. De praktiske prisforskelle mellem købmænd og brugsforeninger drejer sig som bekendt om helt andre tal end 13 øre for hver 100 kroner varer – ja alene brugsforeningens dividende beløber sig jo ofte til tre-fire kroner for hver 100 kroners køb. Brugsforeningernes position må altså bero på helt andre ting. Og det véd jo iøvrigt enhver husmoder meget godt!

NU KAN man vel nok få en større forskel frem end de nævnte 13 øre pr. 100 kroners omsætning, der jo gjaldt for den typiske brugsforening og den typiske købmand. I stedet for således at se på det

praktiske livs forhold kan man nemlig f. eks. – og det er gjort flittigt i betænkningen – foretage sammenstilling af brugsforening og købmandsforretning med vareomsætning af samme størrelse. Forskellen vil imidlertid stadig kun være et lille øreløb.

Og i øvrigt svæver en sådan sammenligning jo frit i luften – for hvor i hele landet findes der mon sådanne to virksomheder i umiddelbar, lokal konkurrence med hinanden? Der eksisterer i Danmark uden for de større byer overhovedet kun få købmænd med en omsætning af samme størrelse som i de fleste brugsforeninger, og hvor der endelig findes én, er han oftest placeret langt fra nærmeste brugsforening. Nej, en sådan sammenligning har ikke større praktisk interesse.

I DET praktiske liv er der – som vi her har

påvist – ikke tale om noget skatteprivilegium for brugsforeningerne, ja de aller- sidste års stærke skattestigning for alle andelsvirksomheder vil måske vise sig i mange tilfælde at have vendt forholdet helt om, når udvalget får gennemarbejdet det aktuelle materiale.

Der er altså, som man siger, meget skrig men lidt uld i denne sag. Ja, i grunden er der vel gjort langt mere ud af spørgsmålet om brugsforeningsskatten, end sagen fortjener. Og det har naturligvis sine årsager, at det påståede skatteprivilegium bliver ved at spøge. En så ofte gentaget påstand får jo en betydelig propagandaværdi – derfor har man adskillige historiske fortælfælde – og ligesom de håndfaste kendsgerninger kan også de mere principielle spørgsmål undertiden blive aldeles tilhyllet og næsten glemt i sådan propagandas tågeslør.

OG HVORDAN forholder det sig da overhovedet med den principielle rimelighed i alle disse forsøg på en skattemæssig sidestilling af brugsforeninger og privathandel?

Købmanden er en privat forretningmand, og den avance, han kan tage af kundernes indkøb, går i hans egen lomme. At den må beskattes som enhver anden erhvervsindtægt, er klart. Men de medlemsejede brugsforeningers overskud er en besparelse ved det fælles indkøb og tilfalder jo fuldt ud forbrugerne, nemlig medlemmerne, enten som dividende eller henlæggelse til driftslån el. lign. At formålet med skatten skal gå i retning af at beskære denne besparelse, som var den en erhvervsindtægt, det er for os helt umuligt at forstå. Og at den ligefrem – som Jyllands-Posten anbefaler – skulle blive en ny og kærkommen skattekilde for finansministeren, det vægrer vi os dog endnu ved at tro.

* * * * *

IMPORT

frabedes

NÅR DET drejer sig om at skabe nye former for kreditsalg, er amerikanerne ovenud smarte og opfindsomme. Et af de sidste amerikanske påfund: *Kreditkortet*, er et særlig raffineret omsætningsmiddel, som vi fortæller nærmere om på side 11. Systemet har allerede taget visse tilløb til også at ville brede sig til Danmark. Det kan lettest forklares som et identitetskort, der giver indehaveren ret til at kræve ubegrænset ind på kredit i alle de butikker og restauranter m. v., som er tilknyttet den organisation, der udsteder kreditkortet. Om han (som ved den „gammeldags“ afbetalingshandel) køber mere varige ting, der fortsat gør deres gavn, medens gælden senere betales tilbage, eller om han med kreditkortet i hånden sikrer sig f. eks. en restaurationsmiddag, der er borte i samme nu – det gør intet til sagen.

VED FØRSTE øjekast kan dette se meget fristende, rationelt og omsætningseffektivt ud; man undgår jo besværet med de kontante penge. Men principielt må der ad-

vares meget stærkt imod denne nye kredit-epidemi. Den går jo nemlig meget langt ud over, hvad der bør være grænsen for sundt kreditsalg. Samfundsøkonomisk er en sådan udvikling nærmest skadelig, og også for erhvervslivet selv er den i mange måder betænkelig. Men alligevel er det først og fremmest *faren for den enkelte*, der falder i øjnene.

For en forbruger er det naturligvis en dejlig rig fornemmelse at gå rundt med et kort i lommen, som giver adgang til – uden kontanter – at købe hvad som helst i titusinder af alverdens mest mondæne butikker og restauranter. Men: *Kreditselskabets regning kommer ubønhørligt til den første, og alt skal betales.*

Og det er jo i virkeligheden kun yderst få mennesker, der som en Aladdin kan gnide på den vidunderlige lampe og udnytte ånderverdensens udtømmelige hjælpemidler. For langt de fleste mennesker er livet økonomisk set snarere én lang balance-akt mellem butiksvinduernes fristelser og de begrænsede indtægter. Kreditkortene forstærker – i endnu langt højere grad end afbetalingshandelen gør det – disse fristelser, men de giver jo i det lange løb ikke flere penge at købe for. Mange føler sig med et kreditkort i lommen fristet til at købe langt mere og navnlig dyrere, end de har råd til. Balancen i den enkeltes økonomi forstyrres, og så går det naturligvis galt. Ofte vil resultatet blive, at der så må spares ekstra på f. eks. husholdningspenge – altså en i høj grad skadelig forbrugsomlægning.

NU SAGDE VI, at kreditkortet ikke giver den enkelte flere penge at købe ind for. Det er

såmænd snarere tværtimod! Der er jo nemlig også den fare ved systemet, at det i høj grad kan medvirke til at drive hele prisniveauet i vejret. Kreditselskaberne forlanger fra syv til ti procent i provision af omsætningen i de butikker og restauranter m. v., der er med i „kæden“. Især hvor avanceniveauet er forholdsvis lavt og ikke tillader så store fradrag, mærkes der i USA allerede en tilbøjelighed til at lægge et beløb svarende til provisionen oven på vareprisen.

Noget sådant vil i hvert fald nok i det lange løb blive almindeligt. Forbrugerne vil altså komme til at betale højere priser. Og medens de mepnesker, som handler med et kreditkort i hånden, jo på en måde kan siges selv at have været ude om sig, så kommer altså de dumstædige kontantbetalere til at betale gildet. Og i hvert fald vil inflationen herved få endnu et skub fremefter.

MEGET TALER således for, at man må dømme kreditkortet til at være en uvelkommen gæst i de normale handelsforholds gode selskab. I de forholdsvis begrænsede udgaver, der til nu har vundet en mindre udbredelse her i landet, bl. a. hos benzinselskaberne og visse stormagasiner, kan de vel ikke gøre nogen videre skade. Men hvorledes skulle de f. eks. kunne forenes med selvbetjeningsbutikkernes rationelle og billige forretningsgang?

Slår kreditkortene først igennem i det helt store omfang, så vil de i høj grad kunne skade både forbrugerne og erhvervslivet, ja, hele vort lands økonomi. Kreditkortet er en af de importartikler, vi helst vil være foruden!

* * * * *

I HAVN MED BILLIG

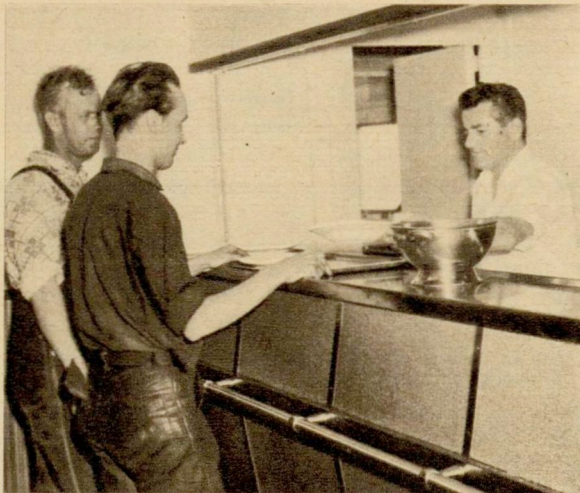

En af skibets tanke er slangeforbundet med land, og nu åbnes for den store ventil.

Ved hjælp af et spejl kastes sollys gennem en åbnet luge, ned i en tank, så ser man let „vandstanden“.

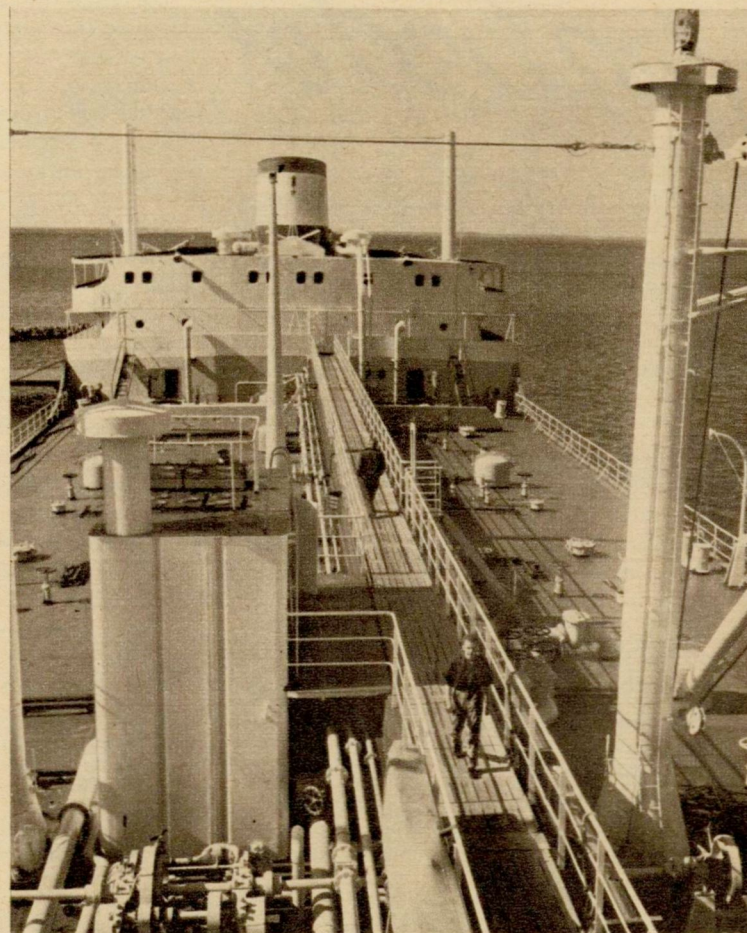
✱
VI BESØGER
OKEANOS I
MALMØ HAVN
✱

Messerne er smukt indrettet efter cafeteria-princippet.

Kaptajn Fritz Fritzner i navigationsrummet med decca-navigatorens „klokker“ foran sig.

Okeanos er opdelt i 20 tanke, der kan rumme cirka 23.000 tons ol.

OLIE

V

I KIGGER bare på de tre „klokker“ dér; finder de streger på kortet, „klokkerne“ viser, og vi har positionen helt præcist! Næ, nu er det ingen kunst at navigere et skib; det kan enhver lære på en uge. Hvad man så skal bruge en kaptajn til? Jo, han skal først og fremmest være forretningsfører og bogholder, og så skal han være sagfører. Kende en forfærdelig masse love, paragraffer og bestemmelser. Se, det er noget, vi gamle søfolk aldrig bliver rigtig stive i – vi må tænke, så det knager oveni, for da vi var unge, da var det en sømands fornemste kunst at føre et skib.

Det er kaptajn Fritz Fritzner på tankskibet *Okeanos*, der på denne spøgende måde gør en slags status, alt mens han med tilsyneladende let foragt, men alligevel overvældende stolt viser alle de raffineringer, der er ombord på *Okeanos*, en af Sveriges nyeste tankbåde. Det har kun været i fart i få måneder.

Som decca, radar og andre moderne navigationsmidler har revolutioneret kaptajnens arbejde ombord, sådan er der også på en måde en klang af revolution over *Okeanos*. Dette navn er nemlig en udbygning af forkortelsen OK – det svenske andelsforetagende Oljekonsumenternes Riksförbund, der så effektivt har brudt de store oliekoncerners magtstilling i Sverige. Som tidligere omtalt er det OK, der er samarbejdspartner med det danske selskab til import og fordeling af olie, som FDB, mejerierne og slagterierne agter at sætte i gang.

Mens det nystiftede danske selskab i første omgang vil koncentrere sig om brændselsolien, dækker den svenske andelsbevægelse alle forbrugerområder dels gennem OK, dels gennem en organisation, der hedder IC – en forkortelse for Bilägarnas Inköpscentral.

Siden midten af 20-erne har IC virket. Til at begynde med var det taxa- og lastbilerjernes fælles indkøbscentral, men efterhånden blev det til en mere og mere omfattende organisation, der i dag har over 200.000 faste kunder og et vidtforgrent net af benzintanke og servicestationer over hele Sverige.

IC-bevægelsens gode resultater blev opnået, fordi den fra starten arbejdede intimt sammen med den øvrige andelsbevægelse. Således lod KF (den svenske fællesforening) i 1929–30 bygge store tankanlæg for – såfremt prisforholdene begrundede dette – at kunne drive olieimport og -salg på egen hånd eller i samarbejde med andre kooperative organisationer.

Under krigen skrumpede bilkørslen i Sverige som i den øvrige verden stærkt ind, men andelsbevægelsen var klar over, at med freden ville tiden være moden til nyt fremstød. En stor olie-indkøbsorganisation blev

planlagt, og den trådte i 1945 ud i livet som OK, hvis hovedinteressenter er KF og IC. Den nye organisation overtog de tankanlæg, som KF havde bygget, samtidig med at nye depoter blev bygget op centrale steder i landet, efterhånden godt en snes steder. Hidtil har OK og IC altså været to forskellige selvstændige organisationer, men de vil blive sammensluttet til én fra 1. januar 1960.

Hvor får OK nu sin olie fra? Mange forskellige steder i verden, hvor olie og benzin kan fås i fri handel, bl. a. smøreliefer fra det kooperative raffinaderi i Kansas i USA.

Det har ikke hidtil voldt vanskeligheder at købe varen, hvorimod der fra tid til anden godt kunne opstå problemer med at få den leveret. Derfor købte OK i 1955 et tankskib, der nu blot virker som lager. I 1956 købtes Okturus og Oktavius, hver på 16.500 tons og som selskabets tredje igangværende tanker blev *Okeanos* taget i brug i år. Dette skib er på 24.950 tons og har en 50 mands besætning.

Udover disse tre tankskibe har OK for tiden to fremmede både, der er lejet, ligesom en væsentlig del af den købte benzin og olie leveres i svensk havn af sælgerfirmaerne. Der er derfor livlig tankbådstrafik til OK's store havnedepoter, og Malmødepotet, der kan få særlig interesse for os den dag, det dansk-svenske samarbejde aktiviseres, kan for øjeblikket rumme 44 millioner liter, og yderligere tankplads til 14 mill. liter er under opførelse.

År for år har OK's omsætning været stigende, sidste år solgtes olieprodukter til en salgsværdi, der androg 316 mill. sv. kr., og alene de sidste fem år er omsætningen fordoblet.

I dag dækker OK 10 procent af forbruget af brændselsolie. Dermed er OK det trediestørste olieselskab i Sverige og i stand til at udøve en stor indflydelse på markedet til gavn for forbrugerne.

I 1958 og i den forløbne del af 1959 har OK således gennemført flere prisnedsættelser på brændselsolier, som de andre firmaer har været tvunget til at følge. Alene ved den sidste nedsættelse, i marts i år, faldt oliepriserne med mellem 15 og 25 sv. kr. pr. kubikmeter. Bemærkelsesværdigt ved denne nedsættelse er, at den ikke skyldes prisfald på verdensmarkedet, men var muliggjort gennem mere rationel tilrettelæggelse af import, oplagring og salg. Alene i 1959 er priserne på brændselsolier ialt faldet mellem 31 og 44 sv. kr. pr. kubikmeter, og de svenske forbrugere kan derved spare ca. 300 mill. sv. kr. hvert år.

Også hvad benzinforsyningen angår er OK gået i spidsen. I marts i år begyndte man for eksempel at levere to nye benzin-kvaliteter med oktantalene 97 og 87, der i højere grad end de hidtidige (og dermed også dem, der stadig sælges i Danmark) modsvarer den moderne, højt komprimerede bilmotors krav. Disse to nye kvaliteter sælges i Sverige til sædvanlig pris – men de betyder for bilejeren en besparelse på 5 procent i benzinforbruget. E. R.

til arbejde og sport

Slidmand

NJAL

Slidmand dess. 2702

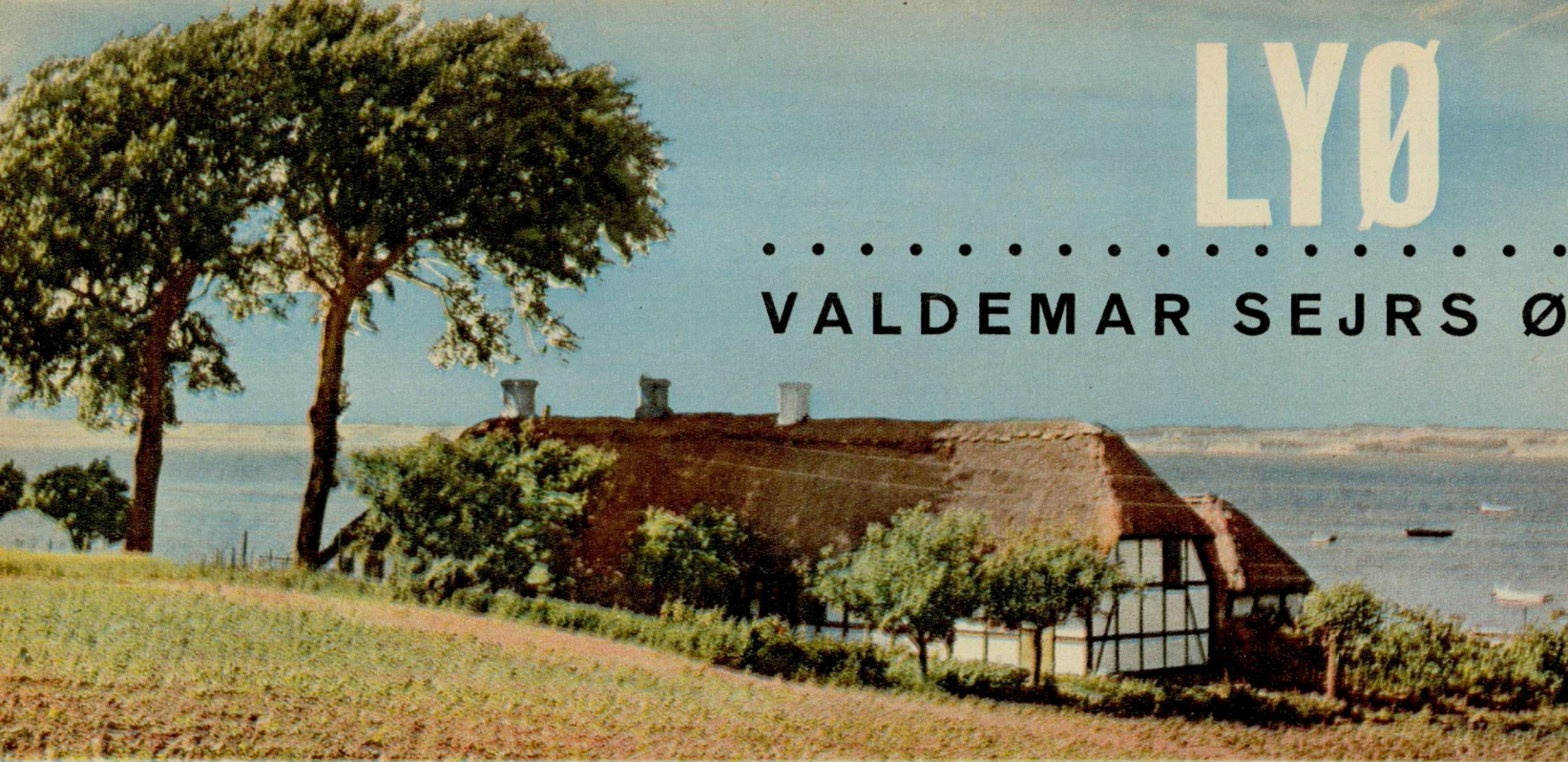
26,50

Njal dess. 2250

19,50

- en kvalitetsvare fra

Udsigt fra Lyø til Horne Land på Fyn.

DEN lille damper fra Fåborg stamper roligt og besindigt afsted, den har ikke travlt – vi når nok, hvad vi skal, inden vor tid er forbi. Vi sejler gennem det smalle sund mellem Horne Land og Bjørnø, gør et ophold ved Avernakø og lægger endelig til ved skibsbroen på Lyø. Her er mødt en hel anseelig flok for at tage imod, for damperens ankomst er dagens begivenhed på den lille ø.

– Jo, det er såmænd en god ø, jo, siger en mand på båden. – Jorden er god nok, og der er både mejeri og forretning og kro og badhotel. Vi kan godt klare os, men mange af de unge vil ikke blive, for der er li'som ikke no'en fremtid i livet her...

Det har han vist ret i, andre siger i hvert fald det samme. De unge flyver fra reden, og det er en kendsgerning, at småhuse og husmandssteder er billigere her end ovre på det fynske fastland. Det er vel som på andre småøer, livet kan blive for ensformigt, og det går nok ikke an at tro, at sommerdejligheden varer hele året.

Netop da vi går fra borde, lægger en motorbåd til ved skibsbroen, og en mand med en taske i hånden springer i land. Det er lægen fra Horne, som skal på sygebesøg på øen. Han bliver modtaget af en gårdmand og ført op til en traktor. Man har ikke biler, for det er Lyø for lille til, men lægen skal modtages med manér. Så befordres han med traktor til den syges

hjem. For også her er landbruget ved at blive mekaniseret.

Lyø er ca. 1100 tdr. land, men på dette beskedne areal er otte søer og laguner. De største er Østersjø'n og Vestersjø'n. Mod nord stikker Lyø en lang krum tange ud i Lillebælt, Revet hedder den, og ved højvande overskyldes den. Vandet skylles ind i den forholdsvis store Vestersjø'n, der har sit udløb ikke langt fra et sted, der bærer det pudsige navn Lammehoved.

Herude er mærkelig barsk, næsten øde, sten og stridt strandgræs og skrigende søfugle. Her er ingen træer, kun hist og her nogle forblæste tjørnebuske. Der er så ensomt som i de jyske klitter, men brændingen bruser ikke mod land, bølgerne kommer venligt skvulpende, man synes næsten, man kan høre, at de snakker hyggeligt fynsk. På den anden side af Lyø Krog, som farvandet mellem Fyn og Lyø hedder, ser man ind over det bakkede Horne Land. Langt borte skimter man et spir stritte mod den blå himmel. Måske er det Hvedholms herregårdsspir, måske Horne kirke.

Til den anden side kigger man over til Als Nørreskov, der skimtes som en grøn mur. Den langstrakte Avernakø mod øst er som en nær nabo, og langt ude i horisonten aner man Ærø. Man er midt i det fynske øland, hvor øerne kan vinke til hinanden, og hvor landet om sommeren virkelig er havindlullet, som Sophus Claussen digtede.

– Men det er nu ikke altid så nemt, siger en gammel lyøbo. – Om vinteren sker det, at iskruninger helt lukker os inde, så vi i lange tider ikke har forbindelse med fastlandet. Jeg kan huske en gang for mangfoldige

år siden, isen stod som en mur af skruninger om os, og i flere måneder var vi afskåret fra andre mennesker. Jo, vi havde da både at bide og brænde, og vi havde præst og degn og jordemor, så nød led vi ikke da. Men

Sognefoged Hans Andersens samling af smukke gamle ting.

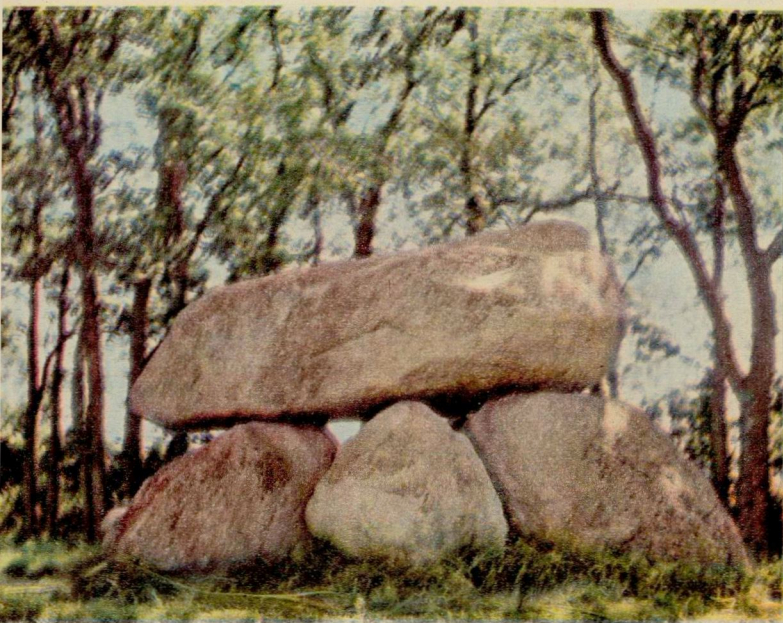
der var mange, der blev helt sære, for vi vidste jo ikke, hvad der foregik i verden, og det var slemt for dem, der blev syge, for læge kunne vi jo ikke få . . .

Nu går det nemmere, for selv i de strengeste isvintre kan forbindelsen med omverdenen jo holdes. Man har radio, fjernsyn og telefoner, og postsækkene bliver kastet ned fra flyvemaskinerne, og er der brug for det, lander lægen med helikopter.

Men nu er vi midt i sommerherligheden og behøver ikke at bekymre os om hårde vintre. Man går fra skibsbroen op til Lyø by, overalt er der smukke gamle bindingsværksslænger og dejlige haver. Det dufter af

Klokkestenen viser sig at være en usædvanlig prægtig stendysse med en kæmpestor overligger. Den ligger godt gemt i en lille lund af ahorn og kastanietræer og er ikke så nem at finde. Med klokkeklangen er det nu så som så. Når man slår på overliggeren med en sten, er der måske den allerfjerneste anelse af metallyd, men det minder nu ikke meget om rungende klokkeklemt. Lyden skyldes formodentlig, at stenen er jernholdig, men sit klokkenavn svarer den ikke til.

Så er der mere lyd i en ungtyr på marken ikke langt herfra. Den brøler truende og virrer med hovedet, som om den er parat til at gå løs på enhver fræk

Klokkestenen på Lyø er en prægtig stendysse.

blomster, men samtidig er der en svag lugt af tang overalt. Man får ikke lov til at glemme, at man er på en havindlullet ø. Midt i byen ligger kirken, der er ganske køn, men ikke så forfærdelig gammel, bygget i årene før reformationen, men den ligger i den dejligste have. Hvert gravsted er som et strålende og velpasset blomsterbed. Det er nok den blomsterrigeste kirkegård i landet.

Der er små gadekær og lange rækker af sølvpopler, det er nok Lyøys yndlingstræ. Abeliners kaldes poplerne, hvor det navn ellers kommer fra. Ad lange veje når man ned til veststranden for at finde en af øens mærkværdigheder, Klokkestenen. Den har sit navn, siges der, fordi det lyder som klokkeklang, når man slår på den, og det er jo nok værd at gå efter.

laban, der nærmer sig dens enemærker. Men det er vist ikke mennesker, den skælder ud over, men de myriader af stikfluer, der svirrer om den. Selv kvæget, der går på græs, har sine plager.

Så går turen langs stranden med mange store sten, hvor sælhunde undertiden soler sig, men i dag er der nu ingen. Her er lave skrænter, undertiden med små krat – det er vel resterne af Lyøys gamle skove.

For øen har i sin tid været skov. Man har fundet rester af stenalderbeboelse, og vore stenalderforfædre levede vel her af muslinger og fisk. Senere blev øen åbenbart forladt af mennesker. I Valdemar IIs jordebog skrives der om *Lyuthø*, at der er hjorte, dådyr og rådyr. Med hjorte menes kronvildt. Øen og dens skov tilhørte kongen og var hans jagtterræn.

Bindingsværket tjæres på et hus i Lyø by.

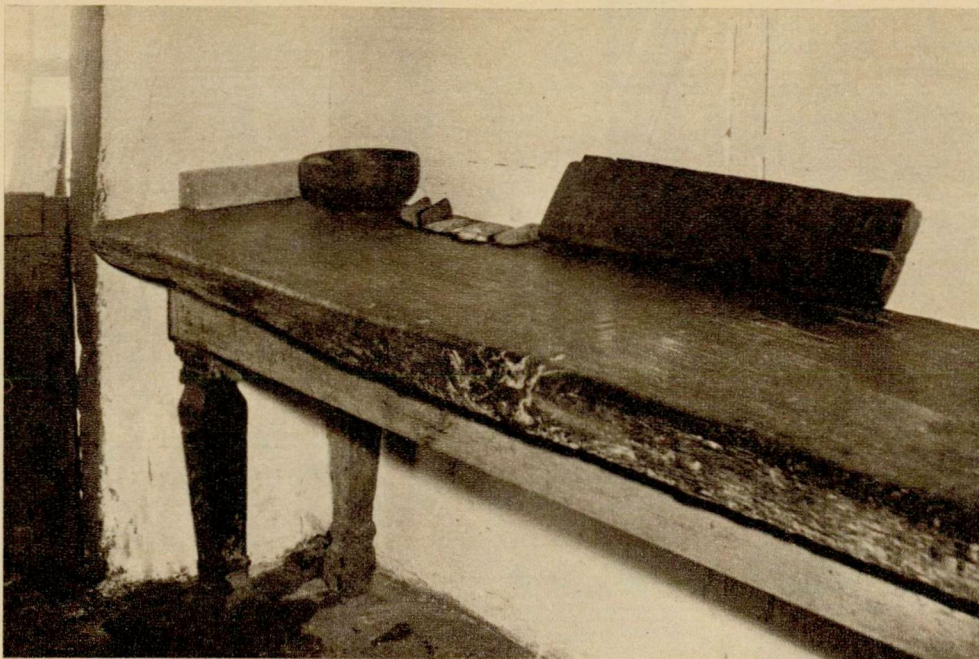
De jagtglade konger kom her, når de gæstede Fyn, og det var under en jagt, det gik Valdemar Sejr så ilde. Gamle lyøboere har berettet, at kongen havde holdt taffel i sit telt, der var slået op på den ma (made), der stadig kaldes kongens ma. Det er jo nok gået lystigt til efter dagens jagt, krusene er blevet flittigt tømt, og formodentlig har Valdemar og hans følge sovet godt og tungt. Men midt om natten omringede grev Henrik af Schwerin teltet. Det lykkedes dog kongen at undslippe i mørket, og han gemte sig i et krat. Men grevens folk „kæmmede“ øen, og en jagthund, som kongen havde med sig, gav hals. Valdemar blev fanget og ført til Dannenberg slot i Schwerin. Han måtte gå ind på at betale 45.000 mark purt sølv i løsepenge og udlevere alle dronningens guldsmykker undtagen kronen. Desuden skulle han levere klædninger af flamsk skarlag til hundrede riddersmænd samt hundrede opsadrede ædle gangere. Det var i vor tids penge et uhyre beløb, og indtil det var betalt, måtte fyrretve danske adelsmænd sidde som gidsler på Dannenberg slot. Kun de 26.000 mark sølv blev

betalt, så indså greven og hans forbundsfæller, at det forarmede Danmark ikke kunne klare mere, og de danske riddere blev løsladt.

Kidnapningen på Lyø med påfølgende pengeafpresning var selv efter den tids forhold så usædvanlig en affære, at man har grublet over, hvad der kunne få grev Henrik til at handle så groft mod sin tids „folkeret“. Der findes en gammel overlevering om, at Valdemar skulle have forført Henriks kone, da Henrik under en pilgrimsrejse havde ladet hende tage ophold ved kongens hof. Historien minder påfaldende om sagnet om, at Erik Glipping skulle have forført Marsk Stigs kone, mens marsken var i felten, begge historier er formodentlig digt. Der var gode – eller dårlige, om man vil – grunde nok til at forklare både mordet på Erik Glipping og kidnapningen af Valdemar Sejr. Valdemar havde faremodigt fremsat et krav, taget en del af hans land fra ham, så han havde al grund til at hade den danske konge og tage sin hævn.

På en af gårdene i Lyø by findes – i et helt lille folkemusæum i en udlænge – et gammelt bord,

Samvirke begynder her en artikelrække, i hvilken nogle af vort lands mindre øer vil blive beskrevet i tekst og farvefotografier. Vi begynder med Lyø midt i det fynske øland, hvor øerne kan vinke til hinanden, og vil derefter gøre landgang på øer i Kattegat, Smålandshavet, Limfjorden og på øer i sunde og bæltter.

Valdemarsbordet på Lyø. Underdelen af bordet er ikke særligt gammelt, men pladen er det.

valdemarsbordet, og det påstås, at det var ved dette bord, kongen og hans mænd pokulerede om aftenen efter jagten den 6. maj 1223. Underdelen af bordet minder om bondeborde fra en langt senere tid, men pladen, der er af solidt egetræ, ni centimeter tyk, har et umiskendeligt præg af ælde. Fagfolk tror ikke, at bordet kan være så gammelt, men hvorfor i grunden ikke? Det er uimodsigeligt, at man havde den slags bordskiver for 200 år siden, men det er ligeså uimodsigeligt, at man også havde det på Valdemars tid.

Man skulle tro, at denne lille ø var et fredens sted, men i historiens løb har den ikke altid været det. Mennesker tog den igen i besiddelse, kronvildtet blev skudt, skoven hugget. Men øen var stadig kron-gods, senere blev den adelsjord, indtil bønderne købte sig fri og blev selvejere. Men selv under adelsvældet synes her at have rådet relativ velstand. To gange under grevens fejde forsøgte lybækkerne at erobre øen for at plyndre den, men indbyggerne forjog dem. I svenskekrigen hjemstogtes

øen af fjendtlige afdelinger, som tog med sig, hvad de kunne finde af penge og sølv-sager. En anden fjende var vandrotterne eller mosegrisene, som omkring 1800 plagede øen slemt. Lyøboerne sendte bud efter en rottefænger fra Fyn, og han fandt, at den bedste fremgangsmåde var – at stævne rotterne for Holstenhus' birketing, for at de kunne blive dømt til forvisning fra øen som voldsmænd, tyve og røvere. Der blev faktisk udtaget en stævning mod mosegrisene, men myndighederne standsede sagen.

På vejen hjem tager den lille damper en flok passagerer ind. Det går for sig under råb og gudsjammerlige hyl, for det er svin, der skal til Fåborg, og de har ikke den mindste lyst til en sørejse, skønt de jo ikke har anelse om den triste skæbne, der venter dem på slagteriet.

I solnedgangen ser man ind på den lille ø, der er så fint og frugtbart dyrket. Hvis kong Valdemar i dag kunne se sit jagtterræn, ville han vel undre sig. Skov og vildt er forsvundet, men flittige hænder har gjort Lyø til en dejlig del af Fyns have.

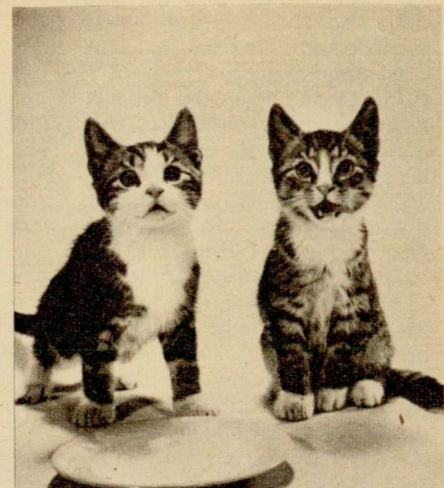
Det bedste barberblad - og
endda ikke mere end 30 øre

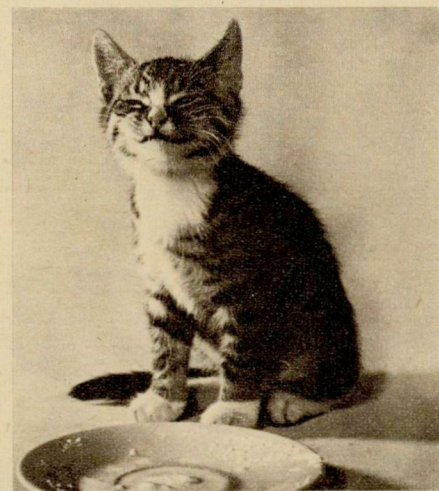
**BLIV I
GODT HUMØR
HVER DAG MED
.....**

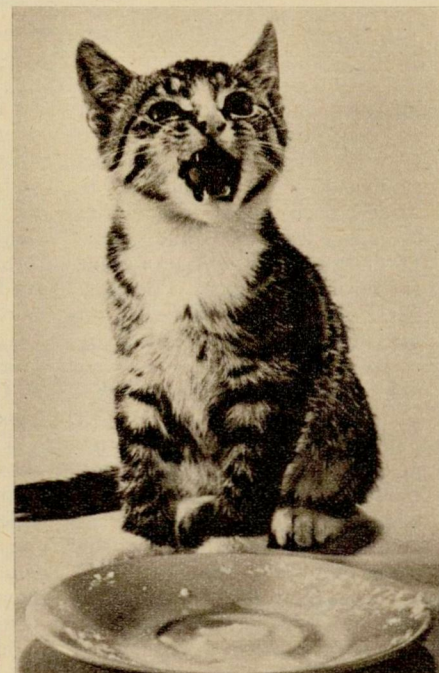
REGINA RUSTFRI BARBERBLADE
.....

– Må vi drikke mælken?

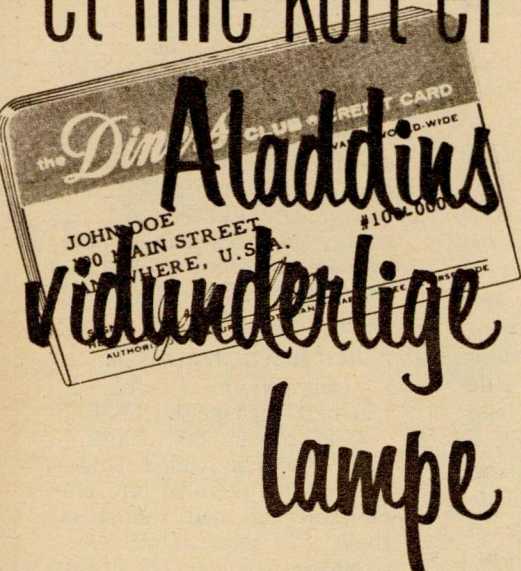

– nu vil jeg ha' en mus.

– be' om mere mælk.

et lille kort er

„I vore restaurationer finder kunderne det efterhånden vulgært at betale med rede penge; det er kun passende at sætte sit navnetræk på regningen,“ udtalte fornylig en stor hotelejer i den amerikanske by Boston.

Det er kreditkortsystemets udbredelse i det amerikanske hverdagsliv, han hermed konstaterer. I hvert fald de første to millioner amerikanere går nu rundt med et lille legitimationskort i lommen – et magisk tegn, som bemyndiger indehaveren til at købe ubegrænset på kredit i tusinder og atter tusinder af de forretninger, restaurationer o. s. v., som er tilknyttet systemet. Alle de således efterladte regninger bliver sendt til de landsomspændende selskaber, der står som udsteder af kreditkortene, og inden 30 dage er de kontant indløst. Og derefter får – naturligvis – den glade køber brug for sine egne penge, når han skal indløse den samlede regning hos kreditkortselskabet.

Systemet, der i øjeblikket er i rivende udvikling i USA, kendes også allerede herhjemme – ganske vist i mindre format.

De store benzinselskaber har således udstyret deres faste kunder med legitimationskort, som sætter dem i stand til at købe benzin, olie o. s. v. ved alle de tilknyttede tankstationer uden at behøve at trække pengepungen op af lommen. Den samlede regning betales månedsvis bagud til hovedselskabet. På samme måde har man det i enkelte stormagasiner, hvor en „kontoplade“ er at regne for hård valuta ved køb i samtlige afdelinger – men hvor regningen naturligvis også dukker op, når måneden er gået. Og tilløb i samme retning er de kontoring-systemer, som i den senere tid er opstået i mange danske byer, og som tillader medlemmerne – kunderne – at gøre begrænsede indkøb på afbetalings-kredit i de mange tilsluttede (i enkelte tilfælde mere end 100) forretninger, der tilsammen dækker næsten alle brancher bortset fra konsumvarer.

Ubegrænset kredit i USA

Men det amerikanske system er alligevel noget andet. For det første har det ikke

noget med afbetaling at gøre. Indehaveren af et kreditkort skal simpelthen indløse rub og stub af det, han har taget på kredit, så snart regningerne herfor er indløbet til kredit-selskabet, og dettes månedlige opgørelse er udfærdiget.

Det er endvidere aldeles ligegyldigt, hvilken slags vare han køber. Det kan udmærket godt være større og varige ting – fjernsyn, radio, tøj el. lign. – som holder langt udover kredittiden, men der kan fuldt så godt være tale om varer, som er brugt og borte i det samme nu, hvor regningen kvitteres: Festmiddag på restaurant, en tog- eller flyverejse – eller meget andet.

Og det ser ud til, at amerikanerne elsker dette her.

Den største kreditkortforretning, *Diners' Club*, blev startet i 1950 og har nu 1 million medlemmer, som blot ved at forevise deres kort kan købe på kredit i 28.000 forskellige restauranter, butikker o. s. v. – og som faktisk gør det for et samlet beløb af mere end 100 mill. dollars om året.

Der er flere systemer endnu. *American Express* – kaldet „Amex“ – som kun er ét år gammel, tæller allerede 600.000 kortindehavere og har kontrakt med 32.000 virksomheder i USA og i udlandet. Og f. eks. USAs næststørste bankvirksomhed, *Chase Manhattan*, har fornylig indført sit eget kreditkort, som giver indehaveren ret til at købe på kredit i alle New Yorks stormagasiner.

Løvrigt er kreditkortet ikke blot en amerikansk hjemmeføding. Der er skabt talrige internationale forbindelser, og f. eks. kan indehaveren af et „Amex“-kort uden at give én kontant dollar ud købe en teaterbillet i Wien, blomster i Tokio, et hotelophold i London – eller den nyeste modelkollektion i Paris.

Hele verden for ens fødder

Alle disse systemer har rivende fremgang. Og det er såmænd ikke så mærkeligt.

Sikrere end rede penge er systemet ganske vist ikke. For taber mr. Jones sin tegnebog med f. eks. 100 dollars i, ja så kender han dog tabets størrelse – men mister han sit kreditkort, så kan han blive ansvarlig for et næsten ubegrænset misbrug, indtil han gennem kredit-selskabet får dette stoppet.

Men smart ser det naturligvis ud, at man kan stikke et kort frem i stedet for at tælle krøllede pengesedler op på disken. Og kreditkortene er fra begyndelsen mest udbredt blandt velhavere, blandt folk der går meget ud og morer sig, og blandt personer med en stor repræsentationskonto (skattevæsenet anerkender uden videre kredit-selskabets opgørelse som fradrag).

Kreditkortet er af

en amerikansk psykolog blevet kaldt „et symbol på ubegrænsede hjælpemidler“. At have det i lommen giver en vidunderlig følelse af Aladdins almagt i tusinder af berømte restauranter, hoteller og forretninger hele verden over. Og det er så let at blive medlem: Blot en ansøgning (som imødekommes for ni ansøgere ud af hver ti) og et kontingent på 5–6 dollars årligt – og hele verden ligger for ens fødder. Regningen kommer først bagefter...

Men naturligvis gik det galt, hvis ikke også erhvervslivet var positivt interesseret.

Det er måske mærkeligt, for de tilknyttede virksomheder må aflevere 7–10 pct. af omsætningen i provision til kredit-selskabet. Visse forretningsformer, som arbejder med en meget lav fortjeneste, kan naturligvis ikke tillade sig noget sådant, og læseren erindrer måske det danske restaurationserhvervs skarpe afvisning sidste år af dette krav fra „Amex“. – Men i almindelighed kan provisionen mere end opvejes af den øgede omsætning, som følger med kreditkortene og med kredit-selskabets karakteristiske reklameskilt på butiksruden eller -facaden – nogenlunde som de hos os så velkendte skilte med: „Leverandør til landbrugslosteriet“.

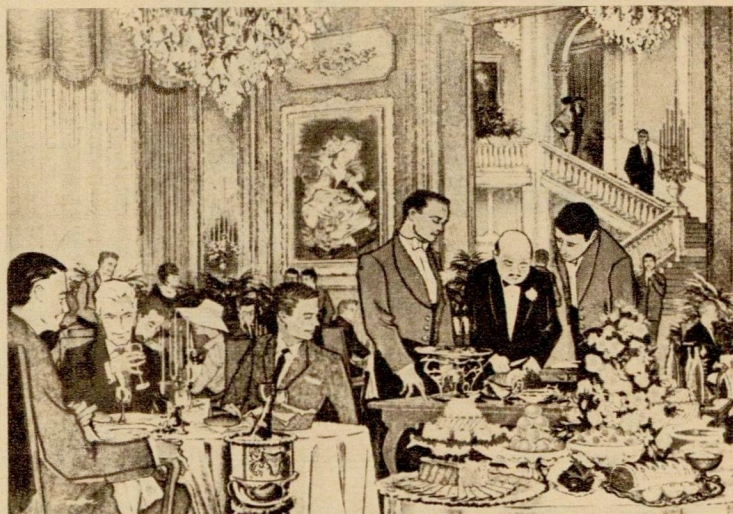
Folk køber mere, end de har råd til

Denne omsætningsforøgelse hænger simpelthen sammen med, at kreditkortet frister sin indehaver til at give flere penge ud, end han egentlig har råd til. Merforbruget af penge øges efter de hidtidige beregninger med 25–35 pct. – så selvfølgelig kan erhvervslivet lide det.

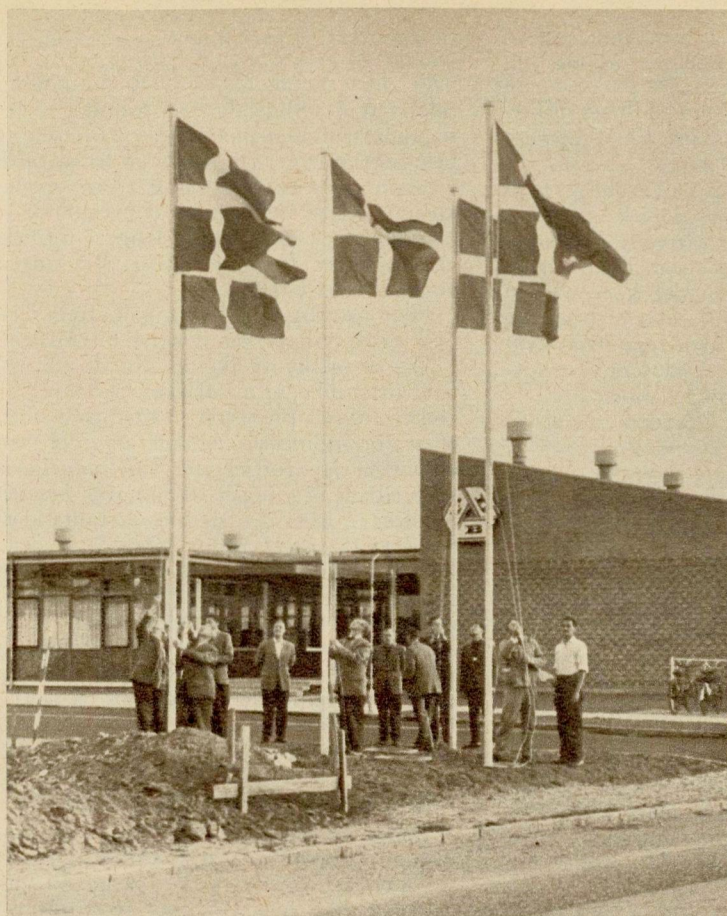
American Express lader gerne medlemskontingentet være den allerførste kredit-ydelse. Alle midler for at hverve nye medlemmer tages i brug. Vil resultatet da blive, at alle en skønne dag løber rundt med et kort i lommen og intet vil betale kontant?

Præsidenten for *Diners' Club*, *Bloomingsdale*, mener det: Om tyve år vil der kun være to slags mennesker: De som har kreditkort, og de som ikke kan opnå at få det. Dette vil skabe alle tiders klasseskel.

Helt så galt går det måske ikke. Men at denne nye form for penge vil vinde frem – med tiden måske også herhjemme – derom er der vist ingen tvivl.

Med kreditkortet i lommen bestiller man restaurantens bedste middag – som selskabet herover, der er en illustration i en af kreditforretningernes annoncer.

ARBEJDS DAGEN BEGYNDER

Storafdelingen i Vordingborg står nu over for sin officielle indvielse, der foregår den 18. august. Men allerede i nogen tid har arbejdet for at betjene de lolland-falsterske og syd-sjællandske brugsforeninger foregået i Vordingborg, hvortil FDB's afdelinger i Slagelse og Nykøbing Falster er blevet overført. Store lastbilkonvojer bragte varer til det vældige lagerrum, og den julidag, da arbejdet gik i gang for alvor, og arbejds-hverdagen var inde, hejstes flagene i en flaggruppe som billedet viser.

EN KVART MILLION liter tran kan rummes i lageret i det nye tranlager, FDB indretter i Viby. Det er det tidligere hørskætteris vådspinderi, som indrettes til

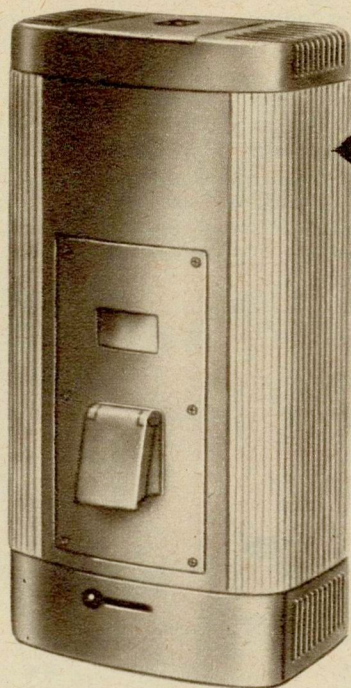
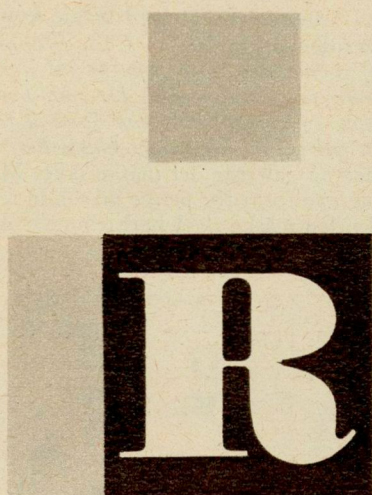
dette formål, og herfra skal fremtidig leveres tran til landbrug, fjerkræbrug og minkfarme landet over. FDB's tranlager har hidtil været anbragt på en plads på Islands Brygge i København.

I VEJEN. Til bygning af FDB's storafdeling i Vejen, der skal betjene syd- og sønderjyske brugsforeninger, vil FDB med 1. september 1960 som skæringspunkt overtage en grund på 110.000 kvadratmeter. Arealet er beliggende op ad Hovedvej 1.

7. INTERNATIONALE SEMINAR i andelsvirksomhed – et led i Danmarks deltagelse i FN's udvidede program for teknisk bistand til underudviklede lande – afholdes for tiden på Krogerup Højskole og med studiebesøg rundt om i landet. Deltagerne i seminaret kommer fra Ghana, Liberia, Nigeria og andre afrikanske lande, desuden fra syd-amerikanske lande, Indien og Indonesien.

BRUGSFORENINGS-JUBILÆER: 75 år: Ønslev Brugsforening den 9. september. 50 år: Grenå Havns Brugsforening den 30. august, Seem-Varming Brugsforening den 1. september, Sjørring Brugsforening den 3. sept.

ÅRETS SENSATION FRA RIBE:

OK 58 OK 58L

– to NYE, fornemme **RIBE OLIEOVNE**

– elegant og gedigent udformet i en kombination af støbejern og pladejern. Begge ovne fås i smuk, tofarvet udførelse i farverne grøn, blå og brun.

OK 58 er beregnet til opvarmning af større stuer. Kontantpris kr. 840.–. Kontosalgspris f. eks. kr. 925.– med kr. 37.– i udbetaling og pr. måned.

OK 58 L er beregnet til opvarmning af mindre stuer. Kontantpris kr. 765.–. Kontosalgspris f. eks. kr. 825.– med kr. 33.– i udbetaling og pr. måned.

FÅS I BRUGSEN

Disse ovne føres endvidere i magasin Anva, København, Norita magasinet, Holbæk, Stilman, Aalborg, BF-magasinet, Rønne og E.O.B., Esbjerg.

Det er halvtreds år siden indsatsen af polske arbejdere på de danske sukkerroemarkers nåede et højdepunkt. Her fortælles om dette kapitel af dansk landbrugs historie og om, hvordan mange af de fremmede i tidens løb blev danske borgere, der aldrig glemmer den fjerne hjemstavn.

En polsk pige fotograferet for et halvt hundrede år siden i Nakskov i sin smukke folkedragt. Til højre viser fru Jacobek, at dragter af denne art eksisterer endnu. Fru Jacobeks dragt ligger i kisten, som hun engang havde med sig ved sin ankomst til Danmark.

I ÅRENE forud for den første verdenskrig begyndte der at komme fart i den danske sukkeravl og den danske sukkerindustri. Flere forgæves forsøg var gjort på at få sukkerroedyrkingen til at betale sig, først med dansk, senere med svensk arbejdskraft. Det gik ikke. Så blev man opmærksom på den arbejdskraft, der var at hente i Polen. Dengang var landet delt mellem Tyskland, Rusland og Østrig-Ungarn. Særlig i russisk Polen var fattigdom, elendighed og national undertrykkelse en stadig spore til udvandring. Og derfor kom en del mennesker fra disse egne til Danmark. Men den organiserede rekruttering af arbejdskraft til de danske roemarkers blev i mange år drevet i østrigsk Polen. Fra landsbyer ved flodernes bredder og bjergenes fod omkring

Krakow-området i det, der er den sydligste del af det nuværende Polen, hentede professionelle hververe arbejdskraft til det forfættede land på den anden side af Østersøen.

I disse egne havde man nemlig dengang tusinder af landarbejdere, som var trænede i det hårde arbejde i sukkerroemarkerne. I mange år havde det været almindeligt, at flokke af kvindelige og mandlige arbejdere hvert forår drog over grænsen for at tage arbejde på de tyske roemarkers, og derved havde tysk sukkerindustri fået et godt forspring for dansk.

Agenter, de såkaldte „aufseher“ (egentlig: opsynsmand) havde gjort sig til speciale at samle arbejdskraften med gyldne løf-

ter i Galiziens landsbyer. Når en aufseher havde samlet en flok, mest unge kvinder, drog han til Danmark som flokkens leder og tillidsmand under arbejdet i det fjerne.

Mange af disse arbejdere kunne hverken læse eller skrive. De kendte intet til forholdene i det land, hvor de havde taget arbejde, og de kendte intet til dets sprog. De drog dertil blot for i en fart at blive rige. Arbejdet i markerne kendte de, alt andet var dem så fremmed, at de fandt det bedst at gøre som aufseher sagde, og lade ham sørge for arbejde, løn og afregning.

I de første år udspillede mange tragedier, fordi arbejderne nærede en overdreven tillid til den tyske aufseher og denne ofte misbrugte deres tillid.

Men samtidig adskilte de polske arbejdere sig fra alle andre. Deres fremmede sprog og brogede klæder, deres religiøse skikke og deres stærke sammenhold om den katolske tro – alt sammen gav det anledning til mistro, ofte også had og foragt. Polak blev snart et stærkt nedsettende skældsord blandt jævne danske arbejdere, vel også fordi de fremmede blev anset som løntrykkere.

Polakkerne var nøjsomme og kunne i det hårde arbejde på roemarkerne arbejde de fleste danske landarbejdere sønder og sammen. Alligevel: Ikke alene kunne disse polakker tjene føden, men de kunne også lægge penge op. Trods bedrageriske aufsehers fif blev der alligevel jævnlige sendt penge til slægtninge i Polen. Og ved hjemrejsen omkring Alle sjæles dag (2. november) stod de med den sammensparede løn i et knyttet tørklæde.

I de første år man brugte de polske arbejdere på de danske roemarkers, var der ofte vanskeligheder for dem. Men alligevel kom de igen. År efter år blev flokkene større, og ved hjemrejsen hvert efterår blev der stadig nogle tilbage. I begyndelsen var det mest unge polske piger, som vinkede farvel til landsmænd, der drog hjem til den hårde vinter. Dette skyldes den ældste og naturligste vej til international forståelse: kærlighedens magt. Spektakler gav det ofte både fra dansk og polsk side, når sådanne kærlighedsaffærer var under udvikling. Selvfølgelig var det en fejl ved en pige, at hun var polak, men ellers... ja, kønne var de, og gode koner blev de.

Som årene gik, blev man vant til den årlige indvandring af polske arbejdere. De byggede deres egne kirker, fik deres egne præster hertil og dyrkede flittigt deres egen tro. Hver søndag kom de flokvis til bygrænsen i deres brogede klæder med tørklæder knyttet i trekant om de vejrgarvede ansigter – og med støvlerne i hånden. Barbenet gik de gennem de lerede agres flintesten og tidsler under roelugningen, og barbenet vandrede de i søndagsstads den lange

DE
KOM
OG
DE
BLEV

Der ligger et halvt hundrede år mellem disse to billeder. Til venstre ses gårdejeren, selv højt til hest, blandt familie og tyende. Til venstre i billedet står de tre polske roearbejdere, der var beskæftiget på gården. Herunder står en af de polske roepiger, der blev her i landet, giftede sig med sin landsmand, Josef Wiczorek og nu er bosiddende i Tågerup, hvor hun har besøg af baron Bertouch-Lehn. Baroneren gør et stort arbejde for at samle minder om polakkernes første tid i Danmark til stiftsmuseet i Maribo.

vej til deres egen kirke. På bygrænsen tog de lange, dyre læderstøvler på, og her trak de dem atter af, når vejen gik hjem til „polakkaserne“.

Op mod fjorten tusind polske arbejdere var, da det gik højest, spredt over det meste af Danmark. Dog var det de udprægede sukkerroeegne på Lolland-Falster, som beskæftigede de fleste. I Maribo og i Nakskov blev der bygget katolske kirker med tilsluttende skoler. Et helt fremmedartet, broget stykke folkeliv blev efterhånden en fast bestanddel i landsdelens hverdag og fest.

Det holdt hårdt for polakkerne at nå så langt. Og det tog tid, før de opnåede en anerkendelse på lige fod med danske arbejdere. Det første afgørende skridt i denne retning kom i 1912, hvor „polakloven“ blev vedtaget på rigsdagen efter at deres præster havde rejst spørgsmålet om aufseher, løn og arbejdsvilkår og efter at Peter Sabroe i Folketinget med varme og styrke havde ført problemet frem.

Polakloven var en beskyttelseslovgivning for den fremmede arbejdskraft, og den sikrede polakkerne skriftlige og autoriserede kontrakter og afregningsbøger. Deres arbejdsgivere skulle yde dem læge og medicin eller hospitalsindlæggelse i sygdomstilfælde. Loven bestemte om deres boligforhold o. lign., og politiet skulle optræde som mæglere i stridigheder. Samtidig blev

det uheldige system med den tyske mellemmand afskaffet.

Denne lov betød et fremskridt for de polske arbejdere, der søgte arbejde på de danske marker, og samtidig ændrede fagforeningerne deres syn på polakkerne og optog dem som ligeberettigede med danske medlemmer.

Endnu i dag findes hundreder af polske indvandrere, mænd og kvinder af første generation, som blev her i landet. Mange, som nu har boet i Danmark i et halvt århundrede, har gennemlevet hele dette brogede stykke Danmarkshistorie, i bogstaveligste forstand som medspillere.

De fleste holder stadig fast ved deres tro.

SANGEN OM DEN DANSKE SOMMER

Fire tusind mennesker sang ved Jenlefesten i 1914 for første gang de herlige strofer: „Danmark, nu blunder den lyse nat“. Thøger Larsen var Aakjærs ven og havde opfyldt dennes ønske om en sang til festen, der var festen værdig. Der lå en stor tanke bag sangen, som ikke blot skulle være en kærligheds-erklæring til den danske sommer. Det var digterens tanke, at det skulle være en sang til de danske folkefester, som han havde en så høj mening om.

– Jeg ville i denne sang fremhæve, at det centrale ved sådanne fester skulle være, at deltagerne i fællesskab åbnede deres sind for deres lands herlige natur, sagde Thøger Larsen senere.

Det egentlig bærende for disse fester skulle hverken være politik, religion eller belæring. Den danske natur skulle være det egentlig folkeløftende, folkeforenende element, der skulle gøre møderne til fest og gøre dem til en kraft, som virkede ud over selve dagen... Det viste sig, at jeg denne gang kom i kontakt med folket selv. Ingen andre af mine sange har slået så dyb en rod i selve folket, skønt de alle er udsprunget af samme grundfølelse.

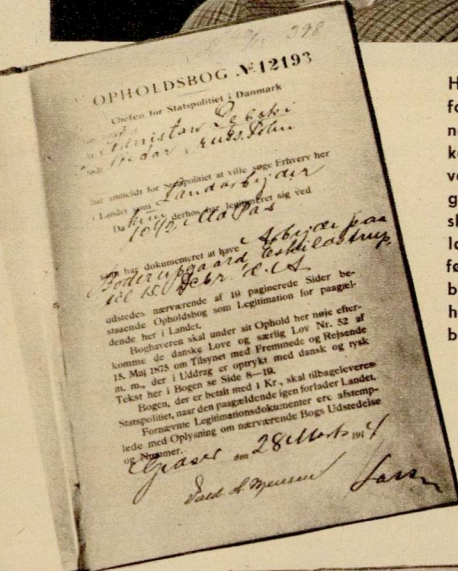
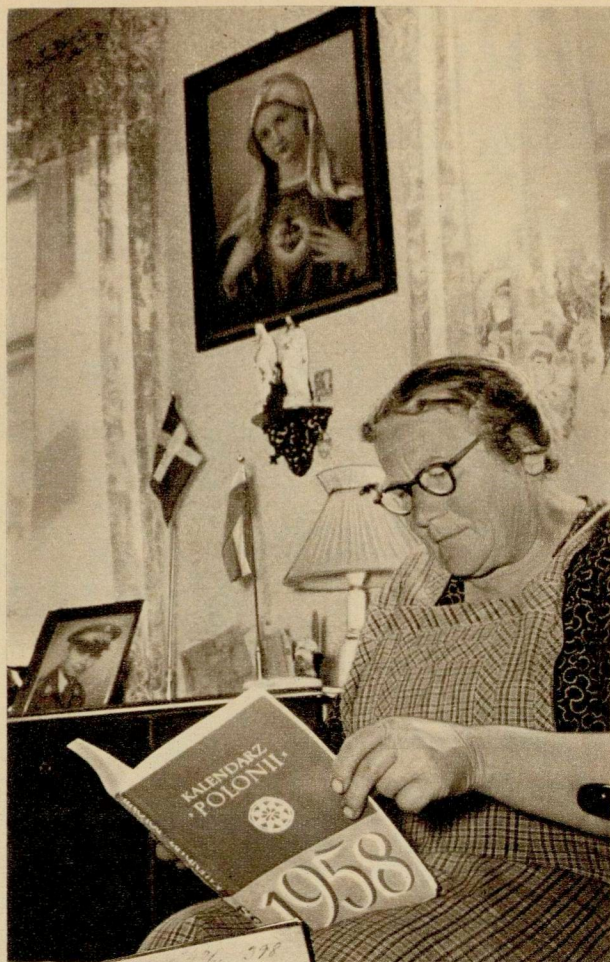
Denne gang... der ligger noget tragisk og dybt uretfærdigt i dette. Thøger Larsen var hverken bitter eller misundelig på sine digterkolleger, men han, der har sunget så solskinsfyldt og sommermættet som ingen anden, oplevede kun én gang, netop denne dag i Jenle, at en sang blev folkeeje. Hans øvrige sangskat synes aldrig at skulle nå videre end til de små digtsamlingers blade. Hans lyrik er ikke sangbar som Aakjærs, men hans sprogkunst er ud-søgt. Men netop derfor henvender han

sig kun til de få. Han bruger sjældne ord, overraskende ordsammensætninger og billeder.

Han har skildret sit sommerland i sine sange, og „Danmark nu blunder...“ er blevet folkeeje endog i en grad, som det kun bliver få beskåret. De, der var med ved denne Jenlefest at holde sangen over dåben, glemmer aldrig den højtid, sangen skabte over stævnet.

Man sang Danmark, nu blunder... på melodien til Bjørnstjerne Bjørnsons *Undrer mig på*, en noget slæbende og tung melodi til Thøger Larsens værk, og det varede længe, før komponister nåede frem til den rigtige melodi til ordene. Det blev Oluf Ring, der fandt en tone, som følger sig naturligt til ordene og lader dem komme til deres ret.

En mindre poetisk tilføjelse: Den malende strofe i sangen: „byger, der går og kommer, det er den danske sommer“ opfyldes fuldtud ved Jenlefesten i 1914. Det styrtregnede, og deltagerne blev helt gennemblødt.

Husmand Jacob Beck er formand for polakernes forening. Hans kone, der selv engang var polsk roepige, følger med i hvad der sker i hendes fædreland. Deres søn er født her i landet, hans billede står fremme, han er i uniform som befalingsmand i hæren.

De har dannet foreninger, hvor de mødes og taler deres eget sprog, synger deres nationale sange og dyrker de gamle polske folkeskikke. Dybt i hjertet bevarer de kærligheden til det gamle land, værner om minderne derfra, som første generation af indvandrere gør det næsten overalt.

Rundt om i Danmark, men flest på Lolland-Falster, bor der i hundredvis af rent polske familier eller blandet dansk-polske familier. Nogle er blevet håndværkere, vognmænd, forretningsfolk, men de fleste er stadig landbrugere med egne, mindre brug.

I rutebiler og tog, på gader og i forretninger høres den dag i dag jævnligt det polske sprog. Ingen af de fastboende hæfter sig ved det. Den tid, hvor de fremmede nødtvungent blev tålt, er forlængst forbi. Nu er de danske borgere, på lige fod med de bedste. I vaner og levevis er de blevet danske, blot volder sproget endnu vanskeligheder for de - nu ældre - der tilhører første generation. En indfødt københavnner, der studerede slaviske sprog ved universitetet, var på sin første tur til „sydhavsørne“ og hørte i toget til Nakskov to ældre koner tale sammen. Han havde hørt, at dialekten dernede skulle være lidt vanskelig at forstå, men så ubegribelig havde han ikke forestillet sig den. Længe lyttede han interesseret, til det gik op for ham, at de to koner talte polsk, og derefter kunne han ud fra sit kendskab til polske dialekter fastslå, at deres dialekt hørte hjemme fjernt i Galizien.

I Stiftsmuseet i Maribo er med formanden for museumsforeningen, baron Bertouch-Lehn som en initiativrig foregangsmand oprettet en meget værdifuld kulturel samling af polsk folkekunst. Her bevares og samles minder om de polske indvandreres kærlighed til det gamle land.

Gamle polakker har ofte udtrykt taknemlighed mod det Danmark, som gav dem fuld borgerret og som anerkendte dem. Anerkendelsen kom senere end lollænderne selv havde ydet den. En kone, der levede på Lolland for snart fyrre år siden, sagde til sine unger, når de brugte det grimme skældsord: polak: - Husk på, at polakkerne også er en slags lollændere - i det mindste for Vorherre. H-r-f.

farv selv med

de nye
modifarver

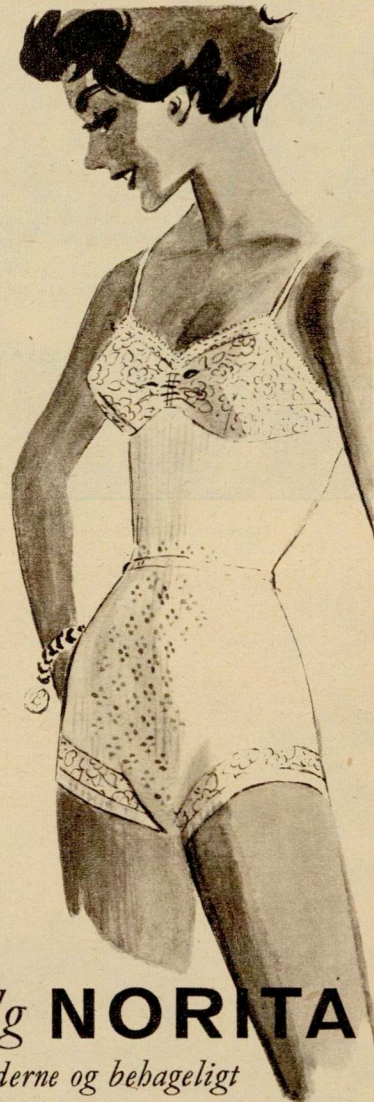
Koral (calypso)
Dueblå
Mimose

Dådyr
Absinth
Karry

Firkløver
Perlegrå
Pariserblå

OPAL

EN KVALITETSVARE FRA

vælg **NORITA**

- moderne og behageligt

Bomuld er behageligt, og Norita er det mest elastiske, bløde undertøj som De kan drømme om. Det fikse garniture er med yndige blonder på både trøje og benklæder. Dess. 2156, størrelse 40-44: pr. sæt Kr. 13,85

En hilsen fra jordens glø

Herover kratertoppen på Etna, og det store billede herunder viser den glødende lavastrøm glide ned ad kraterets side.

ende indre

LAVAEN strømmer ned over bjergsiden som en 50 meter bred flod af glødende klippe-masser, fra krateret slynger en eksplosion hvert 7. eller 8. minut sten og aske ud til alle sider, over bjergets top stiger en søjle af ild og røg til 4-5 kilometers højde...

For en dansker er oplevelsen af et sådant naturfænomen noget enestående – et stor-slået synsindtryk og samtidig et uhygge-fyldt memento om de truende kræfter, som bor i jorden under vore fødder. For folk på stedet er det ikke stort andet end en ekstra turisattraktion – så længe udbruddet holder sig i dette format. Stod det i den lokale turistforenings magt, gentog man sikkert naturskuespillet hvert år i sæsonen.

Således kan man vænne sig også til vulkanudbrud. Det er nemlig fra *Etna* på Sicilien, disse billeder er hentet, og selv om det ville være overdrevet at kalde udbrud på dette sted dagligdags, er det dog noget, som forekommer adskillige gange i hvert slægtled. Etnas turistførere er i stand til at fremvise omkring 250 grupper af småkra-tere, og i historiens løb har man noteret omkring 100 større udbrud. Det, man ser på billederne, må snarest karakteriseres som et af de små, og selv på de øverste marker – som dog kun ligger et par kilometer un-

der det nye krater – fik det ikke arbejdet til at gå i stå så meget som en halv dag.

Den lava, man kan vente fra Etna, er også af den sejtflydende slags. Strømmen, der snor sig ned over bjergsiden som et glødende bånd, bevæger sig kun med en fart af 45 meter i timen, så man kan nok nå at komme af vejen. Et udbrud plejer at give fra en halv million til tusinde millioner kubikmeter flydende stenmasser, og stort set er hele dette bjerg med sin højde af 3200 meter og en omkreds af 145 kilo-meter bygget op af vulkanske aflejringer.

Hvor kommer disse lavamasser fra? Og hvad er det for kræfter, der pludselig får dem til at presse sig op gennem den „faste“ jordskorpe?

Noget aldeles sikkert svar herpå kan videnskaben ikke give. I virkeligheden, siger nogle, ved man mere om forholdene på adskillige andre kloder end om tilstandene i jordens indre. I middelalderen var man ikke så tvivlrådig. Da anså man simpelthen vulkankratrene som nedgange til helvede. Det hævdedes i ramme alvor, at man i en mils afstand fra Hekla på Island kunne høre de fordømtes jamren og klagen...

Denne teori er forladt, lige så vel som forestillingen om jordkloden som et æg, hvor hvide og blomme var en samlet masse af flydende bjergarter, der når som helst kunne bryde gennem „æggeskallen“ – den

forholdsvis tynde jordskorpe. Man hælder nu mere til den anskuelse, at hver vulkan har forbindelse med sin „egen“ afsondrede ophobning af flydende lava et eller andet sted dybt nede – dog måske kun 10-20 kilometer under jordoverfladen, og at det er spændinger af forskellig art, der af og til presser noget af denne *magma* op gennem svage punkter i jordoverfladen.

Kun ca. 450 vulkaner har haft udbrud i den historiske tid, men der kommer stadig nyt til. Det er kun godt et år siden, en ny vulkan skød op af havbunden tæt ved kysten af en af Azorerne – den portugisiske øgruppe i Atlanterhavet. I Mexico opdagede en bonde i 1943, at der stod en fin dampstråle op af jorden på den mark, han var ved at pløje. Inden aften begyndte marken at spy ild og i løbet af få måneder var bondens ejendom begravet under et 400 meter højt bjerg.

Sikker på, hvad en vulkan vil foretage sig, kan man aldrig være. Krakatau i Indonesien havde været i ro i 200 år, da den i 1883 eksploderede med et brag, der kunne høres 4000 kilometer bort, sendte 18 kubik-kilometer af bjerget til vejrs som støv og fremkaldte en flodbølge, der druknede 40.000 mennesker. Så egentlig gør man klogt i at betragte selv et „lille“ udbrud – som det på billederne her – med ærefrygt. Man ved aldrig rigtig, hvad der følger efter.

EN REJSE TIL ØSTEN

for 300 år siden

KONGELIG majestæts orlogsskib *Oldenburg* var halet ud på Københavns red for at gøres sejlklar for en rejse til Java. Det var en stor begivenhed, som hele byen talte om. Rejsen var vovelig, men hvis skibet kom vel hjem, ville det være med lasten fuld af orientalske krydderier og tøj, en hel rigdom for byen. Bag ekspeditionen stod Christian V og det dansk-ostindiske kompagni. Oldenburgs besætning var 154 mand, heraf 64 matroser og 50 menige soldater. Kaptajnen var „den ædle og mandhaftige“ Barent Andersen Fischer, mens ansvaret for det forretningsmæssige var lagt i hænderne på „den højædle og højtagtværdige oberkøbmand“ Johan Paulli. Herudover var der en ober- og en under-skipper og mange flere overordnede foruden en præst, en ober- og en underkirurg og profossen, der skulle udføre dommene over dem, som forså sig mod de kongelige sø-artikler.

DEN 23. april skulle rejsen begynde. Der blev holdt afskedsmiddag ombord med admiralitetets højere embedsmænd som gæster til et „magnifique tractement“. Et utal af skåler blev bragt, og man fik langt om længe de høje herrer i land under kanonsalut. Så satte man sejl, stod ud i sundet – og nåede helt til Skovshoved, før vinden døde hen. Næste dag nåede man Helsingør. Her måtte man ankre op igen. På grund af uheldige vindforhold løb skibet på grund, og her blev det stående i fjorten dage.

Skibets ober-kirurg, *Cortenmünde*, hvis dagbog har givet os oplysninger om denne ostindien-rejse forløb, var imens i land for at hente en søn af en kollega, en dreng på kun elleve år, som faderen mente havde godt af at komme lidt ud i verden.

Først den fjerde maj passerede man Skagen, og et par dage efter, da det kulede op, opdagede man, at skibet havde for lidt ballast. Man måtte søge ind til den norske kyst og tage en god portion sten ombord. Dette gav lejlighed til nye gilder, og først den 2. juni sejlede man påny. En måned senere var man nået ud for Portugal. Allerede inden man nåede De canariske Øer (ud for Afrikas vestkyst), begyndte det at se skralt ud med provianten. Skørbugen, der skyldes mangel på c-vitamin, viste sig så småt. Men det lykkedes at fange en del fisk, og den ferske føde hjalp noget på sundhedstilstanden.

ENSFORMIGE må dagene have været på det gode skib *Oldenburg*, og det kan ikke undre, at mandskabet tit søgte afveksling ved at tage en tår over tørsten. En større rus, der havde arbejdsforsømmelse til følge, blev imidlertid ikke tålt, og straffen var barbarisk. Højbådsmanden og fire matroser tømte en dag et anker brændevin, og mens de menige slap med 160 slag, fik bådsmanden 200 slag tamp. Nogen tid efter blev en tømmersmand, en kvartermester og skibsmanden lagt i jern på grund af fuldskab. En anden kvartermester drak sig fra vid og sans og kastede sig overbord.

I begyndelsen af oktober passerede man nogle meget

Far, læs
"Knold og Tot"
for mig!

Børnene

glæder sig hver uge

til de to opfindsomme spilopmageres gavtyvestreger, som generation efter generation har moret sig over. – Og i hvert nummer af „Hjemmet“ er der 7 andre gode tegneserier.

Så spiller vi op....

til efterårets muntre ungdomssider med nyt om gramfonoplader, sangstjerner og film-favoritter, de sidste modepåfund, masser af sjove billeder, ideer til ting man selv kan lave for små penge – og meget, meget andet, som både drenge og piger interesserer sig for.

God underholdning for hele familien

I „Hjemmet“ er der meget at læse, meget at more sig over og meget at få gavn af. Derfor er både børnene og de voksne glade for den afveksling og underholdning det er at holde „Hjemmet“. – Køb det nye nummer på tirsdag og giv Dem selv og Deres familie en rigtig hyggeaften!

Hjemmet

Fås hos alle
bladhandlere
og på abonnement
gennem postvæsenet

Danmarks førende ugeblad

farlige og derfor stærkt frygtede rev. Da det var gået godt, holdt man stor takkefest med gudstjeneste, kanonsalut, frisk svine-steg og spansk vin i strømme. Måske var det eftervirkningerne fra den glade fest, der et par dage efter fik ober-kirurgen til at observere „en havmand som havde en blå-agtig hud og svømmede med oprejst krop og slog med halen“.

SUNDHEDSTILSTANDEN blev yderst ringe. Da man i slutningen af november nåede Kapstaden, havde man mistet 34 mand af skørbug, og alle var mere eller mindre angrebet. Men nu fik man påny grøntsager og andre friske levnedsmidler, og 36 meget syge besætningsmedlemmer blev sendt i land for at få kur og pleje.

Ober-kirurgen klarede sig helbredsmæssigt så nogenlunde. Men det gik ham på anden måde galt. Under et drickelag i Kapstaden kom han i skænderi med en hollænder, og det udviklede sig til slagsmål, og ober-kirurgen stak hollænderen ned med sin kårde. Han blev stillet for skibsrådet og fik en dom, der lød på kølhaling. Det bestod i, at delinkventen blev bundet til et langt tov, som var ført ned under skibet fra ræling til ræling, kastet i vandet og trukket ind under kølen og op på den modsatte side. Det kunne være en hård omgang, som i aller-mildeste fald bragte nogle slemme hudaf-skrabninger. Ober-kirurgen slap dog med at blive kølhalet under en af Oldenburgs joller, men eksekutionen foregik alligevel på højtideligste vis og med kanonsalut.

REJSEN til Java varede nøjagtigt et år. Oldenburg ankrede op ved Bantam den 23. april 1673. Og nu begyndte en række fest-dage. Sultanen kom ombord med et følge på 300 mand. Skibets officerer havde gaver med, bl. a. en flot kanon. Det gjaldt jo om at gøre sig gode venner. Da udlosningen af gavestrømmen var endt, tog mandskabet fat på de friske frugter og våde varer og mange blev alvorligt syge. Men det stod også stadig slemt til med sundhedstilstanden. I maj, juni og juli døde 28 personer, i de følgende tre måneder endnu ti.

I BEGYNDELSEN af november var man klar til hjemrejsen. En rig ladning var bragt ombord foruden gaver til kongen fra sultanen. Oldenburg kom ud i svær storm, ville vende tilbage til Bantam, men grundstødte og var ved at forlise. En stor del af ladningen måtte gå over bord, men det hjalp ikke, for pumperne var ubrugelige. Efter nogle dages forløb var stormen stilnet af, og man fik hjælp af et par hollandske fregatter. Tilbage til Bantam. Her blev Oldenburg repareret og fik ny ladning, og 25. februar 1674 var man igen for hjemadgående.

Nytåret fejrede man i Kapstaden, og en god månedstid senere var Oldenburg på vej nordpå. Man længtes jo hjem. Men nu kom nye ulykker. Der opstod sygdom blandt mandskabet, og kaptajnen døde. Så kom det til tumulter blandt officererne, før det var afgjort, hvem der skulle være skibets nye kaptajn. Og sygdom fortsatte som følgesvend. I april måned døde seksten mand af vattersot. Og nu skillingede besætningen sammen til en stor lysekrone til en kirke i det første kristne land, som skibet mødte på sin rejse. Det varede længe, før man kom så langt, men i juni nåede man efter svære storme til – Færøerne. Skibet kom ind til Torshavn og fik nye beholdninger og nyt mandskab. Så sattes kursen mod Norge, hvor man også gjorde ophold. Endelig i august kunne man stævne mod Skagen.

LYKKELIGT undgået Læsø rev var det slut med uheldene, og den 7. august ankrede Oldenburg op på Helsingør red. Det må have været en lettelsens dag for Oldenburgs besætning og ikke mindst for den arme dreng, der forresten havde klaret sig gennem alle strabadserne. Hans forældre kom ombord for at tage mod ham og takke ober-kirurgen for hans omsorg. Der vides ikke mere om drengen, men vi kan nok regne med, at han ikke har været billig, når han i de følgende dage viste sig i byens gader.

Oldenburg fik en stor modtagelse i København. Men 99 mand havde mistet livet på den mere end tre år lange rejse, og mangen sømandskone følte ikke trang til at tage del i hjemkomstjubelen.

STEEN CHR.

**OLE
BOLE
GIK
I SKOLE...**

Stafet er den ideelle skolestrømpe – smart, slidstærk og helt i de unges smag. Dessin 1050 i uld og nylon med tå- og hælforstærkning fås i flere fine farver og koster i str. 5

5,95

Stafet

- en kvalitetsvare fra

BYGGERIET PÅ EGNE BEN

Nu har staten smækket kassen i.

Gennem mange år har det offentlige ydet støtte til det danske boligbyggeri i form af direkte lån, oftest til en forholdsvis lav rente – men fra 1. april, da den nye bygge-lov trådte i kraft, går staten stort set ikke længere end til at yde statsgaranti for nogle af de lån, som bygherrerne må optage på det private lånemarked. Så vil der i virkeligheden være definitivt brudt med et system, som stort set har været i brug siden den 1. verdenskrig.

Statslånsystemet er gennem årene – navnlig de seneste år! – blevet både lovsunget og forkæret. På den ene side er dets betydning for boligbyggeriets store omfang og stigende kvalitet og for et nogenlunde rimeligt lejeniveau i nybyggeriet blevet fremhævet; på den anden side har man kritiseret dels at staten jo har måttet fremskaffe de mange hundrede boliglåns millioner ved selv at låne til en langt højere rente, dels at systemet har ført til en opsvulmet administration og til en unødigt stigning i selve byggeudgifterne – det sidste som følge af synspunktet: Herregud, staten betaler jo...

Men hvad man end kan mene herom – nu er det i hvert fald slut. Og hvad har vi da nået (og fået) under alle disse mange år med billige statslige lån til boligbyggeriet?

Under første verdenskrig

Man startede allerede med de billige statslån til kooperative byggeforeningers boligbyggeri under den første verdenskrig, og systemet er blevet fortsat og stadig udbygget næsten uafbrudt siden da. Men lad os blot – både for overskuelighedens skyld, og fordi der ikke findes fuldstændige oplysninger om tidligere perioder – nøjes med at se på resultaterne i det allersidste tiår.

Der er fra 1949 til 1958 bygget ialt ca. 220.000 nye lejligheder i Danmark – og med ordet lejligheder forstås herved boliger, hvad enten de ligger i lag i etageejendomme, eller man tænker på villaer, rækkehuse eller nye stuehuse på landbrugsejendommene etc.

Ialt 87 pct. af nybyggeriet er blevet til med en eller anden form for offentlig støtte, og præcis halvdelen af det samlede byggeri er opført af statsstøttede boligforeninger og kommuner. Kun 13 procent har været helt privat byggeri.

Flere huse og villaer

Men udviklingen er nu vendt. De helt private bygherrer vil ifølge boligministeriets

Slut med næsten et

halvt århundredes statslånsystem

– hvad har det bragt os,

og hvilken vej går det nu?

overslag i de nærmest kommende år tegne sig for nær ved en fjerdedel af det samlede nybyggeri, der anslås til ialt 23.000 lejligheder årligt. Og af dette samlede byggeri vil ca. 16.000 lejligheder årligt blive finansieret af de nye private kreditinstitutter på grundlag af en statsgaranti.

Dette med finansieringen er imidlertid ikke det eneste vigtige forhold, der ændrer sig i disse år. Endnu i 1949 blev to trediedele af samtlige de nye lejligheder til i form af etagebyggeri. Nu er det kun omkring halvdelen, medens det lave byggeri – af rækkehuse og villaer – er gået tilsvarende frem. Boligvanerne ændrer sig åbenbart.

Og hvordan bor vi da?

Af hver 100 indbyggere i Danmark bor nu:

- 36 i etageejendomme
- 9 i tofamiliehuse
- 33 i énfamiliehuse
- 21 i landbrugs- og andre erhvervs-ejendomme
- 1 familie i sommerhus eller barak

Nu er det jo imidlertid ikke blot denne side af sagen, det kommer an på. Boligens kvalitet og størrelse er lige så vigtige forhold, og de afhænger ikke af, hvorvidt der er tale om etagelejlighed, villa eller landbrugsejendom.

Hvor meget skal nedrives?

Hvad kvaliteten angår, står det ikke altid helt godt til. Sagkyndige har anslået, at der i byerne findes ca. 50.000 og på landet ca. 30.000 lejligheder, der enten er tjenlige til nedrivning eller dog bør forbedres afgørende. Fælles for alle disse 80.000 lejligheder er, at de ikke egner sig til menneskebolig i deres nuværende tilstand. Een dansk familie ud af hver seksten har sit hjem i en sådan saneringsmoden bolig.

Også lejlighedens størrelse spiller naturligvis en rolle. I byområderne regner man med, at „kun“ 29.000 familier bor i over-

Fuldkorns hvede

smager som kage
- koster som kiks!

Bisca

ENGELSK-DANSK BISCUITS FABRIK
LEVERANDØR TIL DET KGL. DANSKE HOF

Ta' BUKO til bords...

- en æske

Hermesetas

søder som 1000 stk. sukker

- men koster kun
1.50 kr...!

FÅS OVERALT

uden bi- eller eftersmag
søder uden at fede

TÅLER BAGNING OG KOGNING - SCHWEIZER-FABRIKAT
FORHANDLES I 66 LANDE VERDEN OVER

befolkede lejligheder, d.v.s. med mere end to mennesker i hvert rum, og det er dog en formindskelse i forhold til tidligere – men iøvrigt er vore lejligheder forholdsvis små. Værst er det fat i hovedstaden, hvor næsten halvdelen af samtlige lejligheder kun består af 1 eller 2 værelser.

En betydningsfuld indsats

Her har det sociale boligbyggeri i forbindelse med huslejetilskudene i de seneste årtier gjort en betydningsfuld indsats ved efterhånden at give ubemidlede og børnerige familier muligheder for at få bedre boligplads. Men noget tyder på, at dette kun vil gå til et vist punkt. I de allerseneste år har de helt små lejligheder igen opnået en øget andel af boligbyggeriet. Dette hænger tildels sammen med det stigende husleje- og indskudsniveau, som igen får mange mennesker til at nøjes med mindre lejlighed, og en lignende tendens kan iøvrigt iagttages i andre lande, f. eks. i Sverige.

Man forstår det godt. For at tage et yderliggående eksempel, så bygges der nu i København etageejendomme, hvor den årlige leje (foruden et indskud på mange tusinde kroner) bliver 80 kr. pr. kvadratmeter, d.v.s. mere end dobbelt så meget som i det for få år siden fuldførte – og som meget dyrt ansete – Bellahøj-byggeri.

Nu var dette som allerede nævnt et outreret eksempel. Men mange steder bygger man dog til 50–60 kr. pr. kvadratmeter. Der er ikke noget at sige til, hvis folk viger tilbage for sådanne huslejer. Og allerede nu står der adskillige steder i landet nyopførte ejendomme med tomme lejligheder, som blot venter på, at en lejer vil dukke op og betale dem...

Flere mennesker efterspørger lejligheder

Men vi har da boligmangel? Groft set er boligmangelen her slet ikke! Umiddelbart før den anden verdenskrig fandtes der i Danmark 333 lejligheder for hver 1000 indbyggere, og nu er tallet dog forbedret til 345. – Sagen er imidlertid, at den danske befolkning ikke er den samme i dag, som den var i f. eks. 1940. Et stigende antal skilsmisser og det forhold, at unge mennesker gifter sig tidligere nutildags, betyder, at forholdsvis flere mennesker efterspørger en selvstændig lejlighed. Den stigende levealder virker i samme retning. Og den regulerede og forholdsvis lav husleje i førkrigslejlighederne medfører, at folk her så at sige breder sig mere end de gjorde før i tiden. I 1955 var således ca. 51.000 større lejligheder med 3 eller flere værelser beboet af enlige personer – fem år tidligere var det tilsvarende tal kun 38.000.

Måske vil disse forhold atter udlignes ved reguleringerne af huslejen. I hvert fald skulle begrebet boligmangel gerne være uaktuelt, når 1940'ernes „store årgange“ i de kommende år melder sig på boligmarkedet i form af lejlighedssøgende unge ægtepar. For ellers vil presset stige stærkt igen.

Den herlige LANCASTER-shag er fremstillet af fine oversøiske tobakker - og specielt sammensat for alle mandfolk, der kan lide aromatisk og mild tobaksnydelse

-gå i Brugsen

så får De dividende ovenikøbet

45 g i praktisk
plasticpose
2,70

- og bedst i
LANCASTER-pibe

- EN MANDIG TOBAK I EN HANDY POSE

EFTER Sommerferien

Det kan være svært at genfinde hverdagens rytme efter de glade feriedage

Hjem fra ferien. Børnene har knapt nok tid til at sige goddag til forældre og søskende, før de med strålende øjne giver sig til at fortælle. De har oplevet så meget nyt, og alt skal meddeles på én gang og i rasende fart. Og forældrene lytter til dem, og glæder sig over deres børns solbrændthed og det sol- og saltvandsstrittende hår. Det er nu godt at være sammen igen...

Men allerede næste dag... Børnene synes, at alt ligesom er blevet mindre siden sidst. Lejligheden og værelserne. Ga-

den og gården og legepladsen. Der var nu alligevel helt anderledes med albuerum i ferielandet. Og ting, der endnu i går var så naturlige, mødes i dag med forbud. Ikke spille fodbold lige uden for døren. Tænk på ruderne. Ikke kaste med sten, du er ikke længere ved stranden.

- Det er alligevel for brat en overgang - sådan med ferie den ene dag og hverdag tolv timer senere, siger moderen om aftenen, da børnene, langt fra trætte, er lagt i seng. - Man burde finde på et eller andet.

Og om søndagen starter det store løb: Nogle børn, der ikke har været med til at bygge, står vagt som betjente og holder øje med den sparsomme søndagstrafik.

Viceværtten har inddelt børnene i aldersklasser for at undgå uretfærdigheder. Han har også delt bilerne i køretøjer med og uden kuglelejer. Han har ovenikøbet udsat præmier for de flotteste vogne. Ikke alle børn har det i benene, og de sirlige og omhyggelige skal også være med.

Løbet varer det meste af eftermiddagen: ungerne farer afsted, tyvstarter og kaldes tilbage, starter påny og farer rundt om ejendommen og sveder og vræler, og tilskuerne, iberegnet ærværdige bedsteforældre, råber opmuntrende ord til deres børnebørn.

Det bedste ved det hele er viceværtens præmiesystem. Han rækker en blomsterbuket og et hjemmelavet dokument til vinderne, mens taberne får en godtepose. De, som sejrede, har æren, siger han, og taberne skal have noget at forsøde nederlaget med.

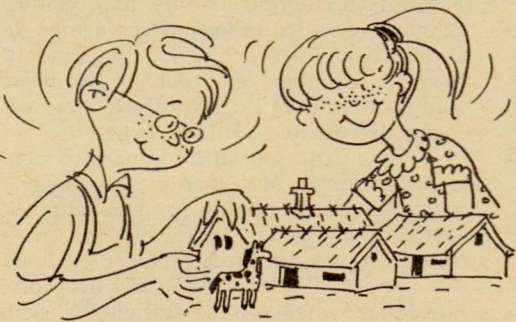
En simpelthen vellykket dag. Men mere end det. Viceværtens indgriben har klaret et pædagogisk problem af format: han har vist børnene vejen til en aktiv hverdag uden på nogen måde at formindske det eventyr, ferien har været for dem.

Hvorfor løj Peter?

NATURLIGVIS er hele livet ikke solskin og flinke viceværter. Jeg mindes en skolelærer, der satte os til at skrive om sommerferien og roste Peter og sagde, at hans sommerferie måtte have været noget af det sjoveste, og nu skulle vi bare høre. Så læste han op af Peters stil, indtil Jens råbte, at det jo slet ikke passede, og at Peter havde været hos en moster, der slet ikke boede ved stranden. Læreren afbrød sin højtlesning, slængte stileheftet ned til drengen og sagde, at det virkelig skuffede ham meget, at opdaget, at Peter løj.

Jeg har aldrig fundet ud af, hvorfor min kammerat egentlig „opfandt“ en sommerferie, men jeg ved, at de fleste af os skydede læreren efter den historie. Peter? Han gik helt i stå i det efterår, blev oversidder og måtte skifte skole for at komme igang igen.

37 eventyr

MEN jeg kender også en historie om en jydsk købstadsskoleklasse og dens lærer:

Da læreren efter ferien stod overfor sine 37 sprælske og lidt mutte elever, følte han en inderlig ulyst til at regne og stave med dem. Han ønskede af hele sit hjerte at fortælle dem om den gode ferie, han selv havde haft med telt og fiskestang. Men alt det stod jo ikke på læseplanen. Så gav han sig til at improvisere. Hver af eleverne skulle skildre sin feries eventyr, skrive om den, tegne den, vise, hvad han havde med hjem, lave modeller af landskabet... Der blev ingen grænser sat for den enkeltes fantasi, og alle tog fat på opgaven med begejstring.

Det tog eleverne over tre måneder at fortælle deres sommereventyr. Men så kunne klassen også holde en udstilling. Stolt stod hver dreng og hver pige ved siden af det bord, der var *Sommerferien*. Bordene bugnede af minder. Et sted var der modellen af en bondegård, et andet sted en smedje med bittesmå værktøjer. Himmelbjerget hvelvede sig i to farvelagte gipsudgaver. Der var postkort i massevis, der var tegninger, og der var fyldte stilehefter foruden tørrede blade og blomster.

37 overfyldte borde i en skoles gymnastiksal. 37 veltilfredse elever, og en lærer, der ikke anede, hvad disciplinære vanskeligheder i en klasse er. Og et kæmpepensum havde eleverne gennemgået på verdens rareste måde - ved selvstudium. WERNER

Viceværtten

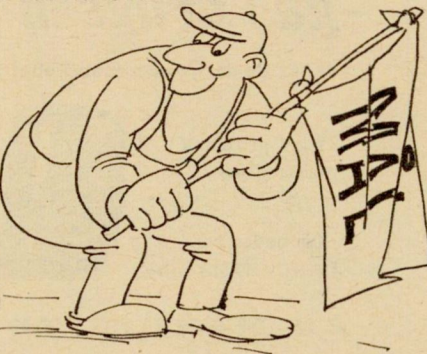
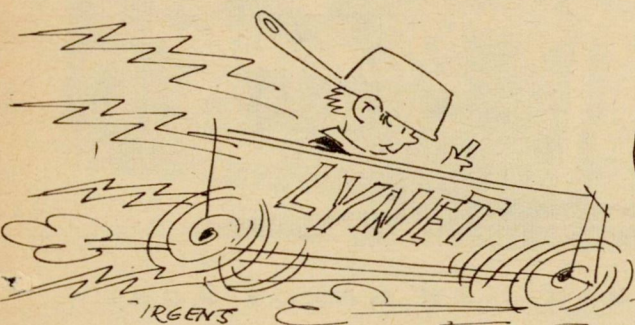
HAN havde haft det så rart, mens de fleste af gårdens børn var på landet. Og det er ikke, fordi viceværtten er sur eller ikke bryder sig om børn - men de kan nu også være lidt for friske. Viceværtten skælder ud, og børnene svarer igen og giver sig til at drille. Der er slet ikke rart i gården.

Men så mindes viceværtten sine egne ferier og de lange sure dage lige efter.

Og fordi han mindes og er en flink fyr, sammenkalder han børnene og fortæller dem, at han har tænkt at afholde en sæbekassebilkonkurrence, og at de godt må stå i cykelkælder og bygge biler.

Det er et skud i blinde, men en fuldtræffer. Ungerne glemmer at være sure og skændes og støje. De får travlt. Det er simpelthen forbløffende, hvor mange gamle barnevognshjul, der findes i en gård, hvis bare man kigger rigtigt efter i krogene.

I de kommende dage er børnene ligesom blæst bort fra gården og de sommertrange lejligheder. Dreng og piger, store og små, bygger racervogne, konstruerer og forbedrer, maler og lakerer, og forsyner hvert enkelt køretøj med deltagernummer.

NYLON, det syntetiske stof, der har revolutioneret vore tekstiler og afskaffet de bundløse stoppekurve, blev opfundet allerede før sidste verdenskrig i krudtfirmaet duPonts laboratorier. Men inden det nåede ud til forbrugerne, lagde krigen sin klamme hånd på produktionen. Efter krigen fik alle landes tekstillaboratorier travlt med at fremstille kemofibre, som er fællesnavnet for de syntetiske fibre: nylon, perlon, enkalon, grilon o. s. v. Den kemiske sammensætning adskiller disse

stoffer fra hinanden og betinger deres forskellige anvendelsesmuligheder enten i blanding med naturstoffer (uld, bomuld, silke) eller som rene syntetiske stoffer. Nu fylder nylon altså 21 år, og hvad det har udviklet sig til i disse år, er helt utroligt. Se på pigen her i den elegante ozelotps. Både ozelotten og bæveropslagene er af nylon. En nylonpels af fin kvalitet har mange fordele. Den er umådelig stærk, den er elegant, og den er betydelig billigere end fine pelse af gode skindsorter.

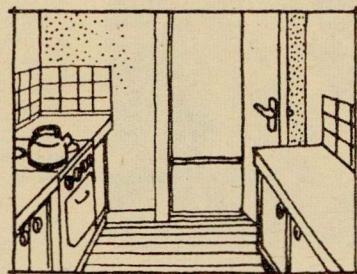
For den almindelige forbruger er det umuligt at holde rede på de nye kemofibre. Derfor må man forlange af sælgeren at få oplysninger om stoffernes behandling i vask og rensning og ikke mindst, om de tåler at stryges, og i så fald ved hvilken temperatur.

	KEMOFIBRE		
	syntetiske		
	Perlon, Nylon	Terylene, Dacron	Orlon, PAN
udmærket			
god			
acceptabel			
ringe			
Slidstyrke			
Trækstyrke			
Modstand mod ild			
Modstand mod sollys			
Transpirationsoptagelse			
Smudsægted			
Blødhed			
Fyldighed, varme			
Krølleghed			
Krympning			
Vask	FINVASK		
Tørningshastighed			
Strygning	130°	130°	130°
Presholdbarhed			

Skemaet oplyser om de kendteste kemofibres egenskaber i brug og i vask. Selv om det fremgår at skemaet, at disse stoffer tåler finvask og kan stryges ved 130 graders varme, må man alligevel regne med, at de i visse kombinationer med andre fibre, eller når de fremstilles til særlige formål som f. eks. pelse, måske ikke tåler vask, men kun rensning og endog kun med specielle væsker – så vær på vagt.

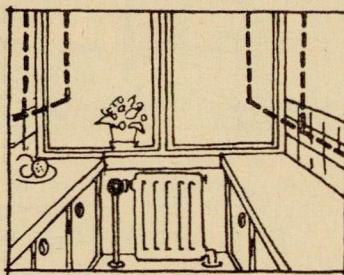
DET er ikke nok, at et køkken er godt planlagt. Det skal også benyttes rigtigt. Derfor bør husmoderen have en vejledning i køkkenets brug, når hun skal indrette sig i et nyt køkken. Hvis der er tale om et virkelig gennemtænkt køkken, har der jo været en tanke med placeringen af skuffer og hylder. Og følger man ikke denne tanke, når man indretter sig, fungerer køkkenet ikke efter sin hensigt, og husmoderens arbejde vanskeligøres. I en lille bog: *Plan i køkkenet*, der er udsendt af Statens byggeforskningsinstitut (SBI-anvisning 46), gives mange og nyttige oplysninger til den, der skal nyindrette eller ombygge et køkken. Der er også et meget lærerigt afsnit om typiske fejl i køkkenet, som gengives herunder.

Nogle af de fejl, der påvises, kan familien ikke råde bod på, andre fejl kan man selv rette. Og den, der selv skal indrette et køkken, kan ganske givet lære meget ved at studere Plan i køkkenet.

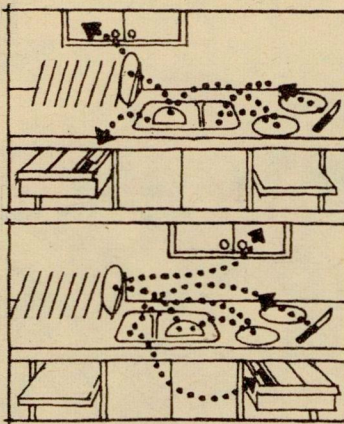

Areal er ikke altid nok, idet der ikke kan laves et godt køkken i ethvert rum med et „passende“

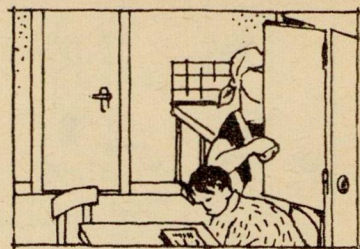
gulfvareal. Der tages således ofte ikke tilstrækkeligt hensyn til dørens placering, der uheldigt anbragt kan medføre en indskrænkning i mulighederne for at placere køkkeninventaret. I sådanne tilfælde bør døren enten flyttes eller der må vælges en anden type køkken med større gulfvareal. Rummets form er ligeledes af stor betydning. Et rum på f. eks. $2,60 \times 2,60$ m er ganske vist $6,8 \text{ m}^2$, men vil normalt give et mindre godt køkken.

Vinduesplaceringen må foretages under hensyn til madskabets og overskabenes eventuelle krav til pillebredde. I typer med gennemgående vinduesbånd i facaden bliver den naturlige udluftning af madskabet vanskelig at klare, medmindre køkkenet er placeret i gavl. Det er således nødvendigt, at køkkenets hoveddisposition løses i forbindelse med facadeudformningen.

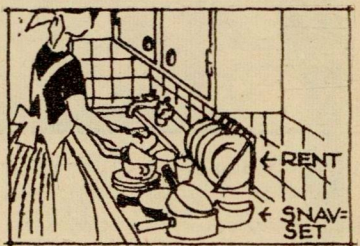
Spejlvending af køkkeninventar
og hermed af opvaskepladsen ses
ret ofte i etagehuse. Dette med-
fører at arbejdsgangen bliver
forkert i det ene køkken (se
skitsen), idet opvasken bedst
foretages fra højre til venstre,
hvorfor bestikskuffe, porcelæns-
overskab og afdrivningsstativ
bør placeres til venstre for vas-
ken. Det er ikke tilstrækkeligt
blot at flytte porcelænsskabet
og bestikskuffen, idet det er
uheldigt at den vigtige rense- og
tilberedningsplads delvis opta-
ges af et afdrivningsstativ.

Spiseplads for nær arbejdsplads eller skabe medfører ofte en væsentlig forringelse af arbejdsforholdene i køkkenet og af spisepladsens brugsværdi, ikke mindst i betragtning af at spisepladsen ofte benyttes udenfor spisetid til andre formål, som f. eks. lektielæsning, leg, hobby. Ved projektering bør der således regnes med et passende friareal imellem „stole i brug“ og køkkenbordsforkant eller skabslåger.

Vask eller kogeplads placeret ved bagvæg modsat vindue medfører, at husmoderen vil skygge for sig selv ved disse vigtige arbejdspladser. Løsningen optræder bl. a. i enfamiliehuse af „kernetypen“, hvor der ønskes installationsfællesskab med badet. Den økonomiske gevinst er imidlertid i reglen meget beskednen og kan i hvert fald næppe retfærdiggøre de ulemper løsningen medfører flere gange daglig i husets måske 100-årige levetid.

Vasken placeret uden frastil-
lingsplads på den ene side fore-
kommer ret ofte særlig i ældre
køkkener og i uforsvarlig små
nye. Det burde være en selv-
følge, at opvask fordrer plads
på begge sider, så det opvaskede
service m. v. ikke skal placeres
imellem eller rækkes over det
snavsede. I køkkener, hvor vas-
ken er således placeret, vil det
som regel være et af de vigtig-
ste arbejdsbesparende punkter
at søge rettet.

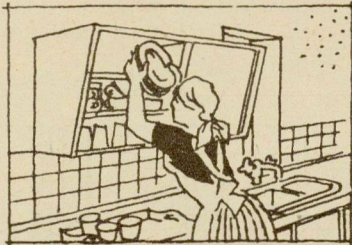
Ingen frastillingsplads ved kogepladsen er ligeledes en ofte forekommende fejl, uanset at det gennem undersøgelser er påvist, at en af de oftest forekommende arbejdsforbindelser netop er imellem kogeplads og frastillingsplads.

Låger i overskabe er ofte upraktiske, bl. a. ved at:

1. to sidehængte låger udføres sådan, at den ene ikke kan åbnes før den anden først åbnes, en fejl der iøvrigt også forekommer i underskabe,

2. to sidehængte låger udføres med fast midterpost, der er placeret således, at skabets frie benyttelse nedsættes ved opdelingen, f. eks. ved at en stabel tallerkener må flyttes, før man kan få fat i dem, der står bag posten,
3. man har for lange henholdsvis for høje, primitivt udførte skydelåger, der er vanskelige at bevæge.

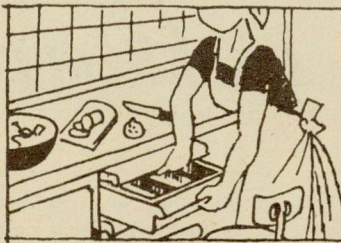

Porcelænsoverskabe med skrå forside er en meget udbredt løsning, der imidlertid er ringe set ud fra et brugsmæssigt synspunkt, idet de nederste og lettest tilgængelige hylder er de smalleste og således bl. a. ikke kan rumme tallerkener, der derfor må anbringes ubekvem højt oppe.

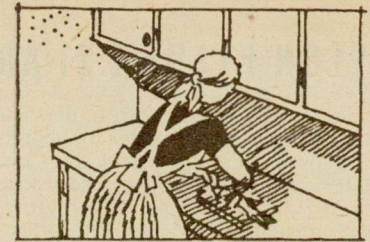
Udformningen har kun sin berettigelse over unormalt smalle køkkenborde.

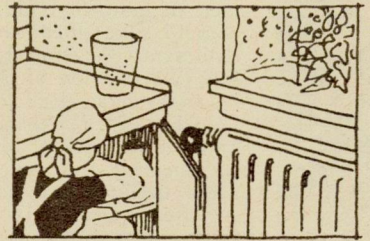
Låger placeret direkte over udtræksplade eller bord medfører, at de ikke kan betjenes, når der står noget her. Der må derfor være en passende fri højde som f. eks. ved en udtræksplade under et køleskab ikke bør være mindre end svarende til en hel liter mælkeflaske.

Udtræksplade placeret over redskabskuffer medfører, at husmoderen ikke kan komme til de redskaber, der skal bruges under arbejdet ved udtrækspladen. Udtrækspladen bør placeres med fri benplads ved siden af redskabskufferne, således at de kan benyttes samtidig.

Placering af en lampe midt i loftet giver i reglen en dårlig belysning af arbejdsstederne, idet husmoderen vil skygge for sig selv. Belysningen bør placeres direkte over arbejdsstederne f. eks. under overskabe og eventuelt suppleres med en orienterende belysning.

Placering af radiator med frem-spring foran facademurens inderside volder ofte vanskeligheder ved betjening af skuffer eller låger, fordi disse kolliderer med radiatoren, særlig kan radiatorventilerne rage for langt frem.

Klip ud!

Dette er en ny side til Deres kokebog.

Indianer-jap. Til 4 pers.:

250 g stribet flæsk, 2 store løg, 1/2 kg kartofler, 1 stk. karry, salt, peber, vand, 1 stor tomat, purlog. – Flasket skæres i store terninger og steges gyldne. Løgene hakkes og kommes i. Rå kartofler skæres i terninger som flasket, kommes i sammen med krydderier og lidt vand. Når retten er mør, tilsættes tomaten skåret i terninger. Ved anretningen drysses rigelig purlog eller persille over.

Alle retterne er gennemprøvet af Slagteriernes Forskningsinstituts forsøgs-køkken.

Tre lækre retter på rad

Kabab. Til 4 pers.: 1/2 kg svinenakke eller bov, 50 g smør, vand, salt, 1 stk. hel ingefær, ca. 25 g mel, kulor, 3/4 kg kartofler, ca. 3 dl mælk, evt. hvid peber, grøn salat. – Kødet skæres i terninger, brunes, vand hældes ved og hel ingefær kommes i. Retten koges til kødet er mørt, jævnes med en mel-jævning, kulor og salt kommes i. Serveres med kartoffelmos og grøn salat.

Grønkålsuppe på svineskank. Til 4 pers.: 2 svineskanke, vand, salt, 2 gulerødder, suppevisk, 25 g mel, 25 g smør. – Svineskanke, vand og salt koges i 2 timer; gulerødder, suppevisk koges med den sidste halve time. Suppen sies, jævnes, smørret tilsættes. Grønkålen skylles, hakkes og kommes i til sidst sammen med de udskårne gulerødder. Sammen med suppen gives kødet fra skankene, rugbrød og sennep.

gris på gaflen

– også i sommer

DRAMA I NATTEN

MUSEN nåede næppe at opfatte den fare, der truede den, før angriberens kraftige, sylspidse kløer borede sig ind i dens hjerte og rygrad. Så tyst svævede uglen gennem luften selv i angrebets afsluttende styrt-dykning, at det kun var heldet og en sjette sans, der gjorde det muligt for fotografen at trykke af i det rigtige øjeblik.

Denne lydløse flugt, uglens overraskende tilsynekomst og forsvinden i natten og dens „menneskelige ansigt“ har utvivlsomt medvirket til, at det er den af vore fugle, der stærkest er omspundet af folkelig overtro og talemåder. Men rene og skære misforståelser har nu også hjulpet godt til. At der er *ugler i mosen* kan jo f. eks. ikke være særlig foruroligende for et menneske, hvis man opfatter udtrykket bogstaveligt – og det er da også en forvanskning af, at der er *ulve i mosen*, hvilket jo er værre. Måske er *ugleset* også en misforståelse af *ulveset*, hvilket efter gamle forestillinger bebudede en ulykke, da ulve formodedes at have onde øjne . . .

At uglen også herudover har været betragtet som en ulykkesfugl, er dog givet. Når *uglen tuder om natten*, varslers det et menneskes død, siger man endnu nogle steder. Som oftest er disse skrig et led i uglernes parringsleg, men den foregår tit i midvinterens strengeste frostnætter, så det

er måske forståeligt, at man har sat ugle-skrigene i forbindelse med mere makabre emner.

Den mest udbredte fejltagelse er dog nok den, at ugler er blinde fra solopgang til solnedgang. Flere uglearter går ligefrem på jagt om dagen, og selv om *natuglen* – vor mest almindelige ugle – oftest holder sig i ro i de lyse timer, har man dog masser af gange set den svæve sikkert og beregnende ind og ud mellem trægrenene i fuldt dagslys.

Uglefamilien er stor. Man kender omkring 400 uglearter, men deraf har man kun

chance for at se en halv snes stykker herhjemme, og nogenlunde almindelige her i landet er kun fem arter: *natuglen*, et par arter af *hornuglen* (det er en sådan, man ser på billedet herover), *sløruglen* og den lille *kirkeugle* (også kaldet *minervauglen*), som kun er godt og vel et par og tyve centimeter lang.

Trods det dårlige rygte er alle ugler fredet. Det drama, som fotografen har fanget herover, og som gentages tusindvis af gange hver nat, har jo nemlig også en mission i naturens store husholdning – hvor grumt det end kan se ud.

NYLON-NET EN NY EMBALLAGE

De almindelige plasticposer (polyposerne) er ikke altid helt ideelle til grøntsager. Løg, rosenkål, æbler m. m. kan ikke ånde tilstrækkeligt gennem poserne, selv om de er perforerede. Men i England fremstilles nu en poly-net pose. Den ligner ganske et boldnet og er fortrinlig til frugt og grøntsager, for der kommer luft til varerne. Yderligere har nettene den fordel, at personalet i butikkerne og forbrugerne kan kontrollere, at varen er, som den skal være. Foreløbig er nettene temmelig dyre – de importeres mod „dollarpræmiering“. Alligevel er FDBs kolonialafdeling blevet begejstret for nettene, og vil forsøgsvis prøve dem til citroner og appelsiner. Hvis nettene slår godt an, kan de sandsynligvis fremstilles herhjemme og til priser, der kan konkurrere med prisen på plasticposerne. Nettene er iøvrigt forsynet med et prismærke, og her står foruden prisen en opskrift eller et tip om frugtens opbevaring.

gen. Men så solgte fællesforeningen til gengæld heller ikke varen. Vi, der skal købe, kan lide det smukke, festlige og indbydende. Vi ligefrem griber efter det. Og derfor er emballagen sådan.

Vi skal bruge emballagen

EMBALLAGEN frister os i butikken til at se varen og til at købe. Emballagen skulle også gerne lokke os til at læse, hvad der står på den om varen. Vi kan ikke se varen, derfor må vi læse om den. Oplysningerne på emballagen gør det muligt for os at sammenligne de forskellige mærkers vægt, sammensætning og pris. Jo bedre og klarere oplysninger, emballagen giver, des mere tillid får man til varen.

Fabrikanterne er ved at lære, at vareoplysning er nødvendig, men det er ikke for meget sagt, at forbrugerne endnu ikke finder det helt selvfølgeligt at læse emballagens tekst, at sammenligne mærkevarernes pris og vægt og foretage en vurdering på grundlag af oplysningerne. Alt for mange af os er stadig som dengang, vi var „posekøbere“, og den handlende havde god tid til at fortælle os om varen. Derfor: Brug emballagen som en ekspedient, der kan sige Dem noget.

Er emballagen ikke for dyr?

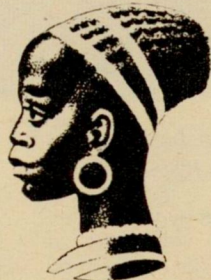
MANGE forbrugere mener, at den megen emballage fordyrer varen, og at varen kunne sælges billigere i en ganske almindelig papirpose.

Det er klart, at en hvid eller brun pose er billigere end en farvestrålende. Men man må ikke glemme, at den farvestrålende emballage skal sælge varen. At den gør det bedre end den gamle papirpose, er der vist ingen tvivl om. De nye butiksformer kræver jo nye former for emballage. Stadig flere varer er mærkevarer, og mange sælges kun i en eller to vægtenheder, som det f. eks. er tilfældet med sukker, mel, havregryn, kiks. Her sparer emballagen butikken for afvejning, som koster tid, spild og plads. Emballagen skal også sælge varen – både i selvbetjeningsbutikken og i butikken med diskbetjening. Emballagen skal på iøjnefaldende måde fortælle, hvad der er i kartonen, i dåsen eller posen, den skal give oplysninger om selve varen, den skal simpelthen fortælle det, man ellers hørte af ekspedienten.

Jamen alligevel

ALLIGEVEL må der kunne spares. Lad gå, at emballagen skal være solidere end før, men fine billeder og farver, udklipsbilleder, cellofanomslag og meget mere er jo ikke nødvendigt, siger forbrugerne.

FDB har i mange år gjort meget ud af sin emballage. Allerede før anden verdenskrig tegnede vore fineste kunstnere kartoner og plakater til FDB. Er der i dag nogen, som vil undvære Cirkelkaffens dejlige, brune pige? eller de skønne kaffe- og tobakspakater, tegnet af Sikker Hansen? Hvad ville Davrepakkerne være uden professor Kochs havreaks – og nu også Jørgen Clevins sjove udklipsserier.

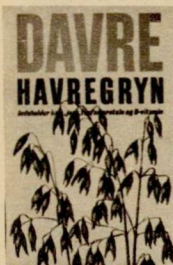
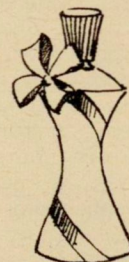

God smag behøver ikke være dyrere end den mindre gode, og udgiften er forsvindende, når den fordeles på millioner af pakker. Det skal indrømmes, at kulørte farver er dyrere end sort tryk på hvidt papir. Hvis FDB pakkede sine vaskemidler, havregryn, kaffe og mel i hvide poser med sort tryk på, så sparede den nok et par øre på emballa-

Alligevel på vagt

MEGEN emballage kan bruges derhjemme. Plasticposerne er fortrinlige til pålæg, grøntsager, kød og fisk, hvadenten det skal i køleskab eller i spisekammer. Poserne kan bruges som „mølposer“, som nylonstrømpeposer, til sortering af knapper og andre sysager – og til meget andet. De omtalte nye nylonnet gemmes til varer, der har bedre af at hænges op end ligge ned, f. eks. tomater og løg. Børnenes legetøj kan sorteres i nettene, og når de hænges op, fylder legetøjet mindre.

Emballagen koster naturligvis penge. Noget af det, der gives ud, spares – som man ser – i den anden ende. Vi forbrugere skal dog være på vagt overfor decideret uhenigtsmæssig, overflodig og fordyrende emballage. Et eksempel af den sidste slags er en iøvrigt udmærket kosmetikvare, der nu sælges i flasker med en smækker talje. Der, hvor taljen er allertyndest, er der ikke meget indhold, men hvem spekulerer på det? Flasken er lang og tynd, ser stor ud, rummer lidt, men koster meget.

??? SVAR

● Fru Thygesen i Gentofte skriver, at selvom Forbruger-Nyt finder det forståeligt, at man indløser de mange reklame- og rabatkuponer, der vælter ind gennem brevsprækken, skulle vi hellere gøre medlemmerne opmærksom på det tilrådelige i at holde sig til en type vaskemidler, hvis man har vaskemaskine. Har man gennem længere tid anvendt f. eks. Blend-a (vaskemiddel på sæbebasis) og så pludselig begynder med Nu-Hvid (et syntetisk vaskemiddel) eller benytter et af de vaskemidler, man får på kuponerne, ja, så risikerer man, at kalken udfældes som sæbelus på tøjet, og de er meget vanskelige at fjerne igen. Fru Thygesen bruger altid Blega og Blenda i sin vaskemaskine, og det er hun fuldt tilfreds med.

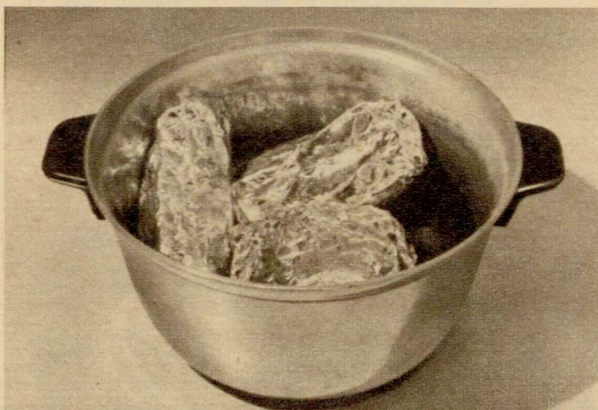
● Pudsigt nok har både en byhusmoder og en landhusmoder spurgt efter dybfrosen hel og hakket persille i små portioner. Vi har forhørt hos Svendborg Konserverfabrik om den sag, og den har lovet, at persillen kommer til efteråret.

● Fru Marie Jensen, Vanløse, skriver, at når hendes køleskab skal afrimes, stiller hun en skål med varmt vand ind i det tømte skab, og i løbet af meget kort tid er det klart til afvask, og madvarerne undgår at stå for længe uden for skabet.

♣ Jeg har prøvet metoden. Sætter man et par skåle med kogende vand i skabet og skifter det et par gange, så tager det kun en time at afrime skabet. Det er en god idé, som vi har sendt fru Jensen de 25 kroner for.

Grønsagerne drysses med fint salt, lidt smør el. margarine fordeles evt. over i flager inden aluminiumsfoliet svøbes tæt om.

Der skal så meget vand i gryden, at det står $\frac{3}{4}$ op om den største grønsagspakke. Kom salt i vandet som sædvanlig, lidt trænger altid ind i pakken. Kogetiden er som sædvanlig.

Italiensk tomatsovs passer fint til grønsagerne. Kog bløde, ituskårne tomater, løg i terninger, margarine, salt, peber evt. et fed hvidløg og krydderurter som timian, merian eller rosmarin sammen til alt er mørt. Fløde eller vand kan tilsættes, hvis sovsen forekommer for kraftig.

KAREN KOK

koger grønsager i aluminiumsfolie,

HVORFOR?

FORDI

Flere sorter grønsager kan koges i samme gryde uden at tage smag af hinanden.

FORDI

Grønsagernes velsmag bevares særlig godt ligesom vitaminerne.

FORDI

Det er nemt at servere grønsager indbydende direkte fra pakkerne.

FORDI

Det er så dejligt at prøve noget nyt.

AKTUELT I KØKKENET. Har man køleskab, skal man også have et køleskabstermometer. Det er nødvendigt for at kunne regulere strømforsyningen og få besked om temperaturen i skabet eller i fryserummet, hvor den - i FDB's major de luxe køleskab - kan komme ned på 13-15 kuldegrader om nødvendigt. Termometret fylder intet i skabet. Det kan hænges i en af hyldetremmerne eller lægges i fryserummet. Og så er det billigt, ca. 3,25.

TOBAKSRYGNING FORBUDT - TAG NOGET ANDET. Halspastillerne har en forfriskende virkning, hvad enten man er hals- eller næseforkølet eller slet ingen af delene. Og en vis lindring kan de også give en irriteret hals.

Langt de fleste halspastiller spises, fordi man kan lide dem - eller for at aflaste cigarforbruget. Selv om der ikke er gjort megen reklame for den nye halspastil Bolero, spørges der mere og mere efter den. Pastillen har rigtig smag og konsistens, og det sidste er lige så vigtigt som det første, så prøv Bolero næste gang. De skal have halspastiller.

HUSHOLDNINGSRÅDETS NYE PJECE

RIGTIG KOST er blevet til, fordi det er så vigtigt at spise rigtigt, også når man er oppe i årene. Foruden en gennemgang af næringsmidlerne giver

pjece nr. 1

pjece nr. 1 giver også forslag til nemme og sunde retter og forslag til middagsplan i to 14 dages perioder - alt for ældre mennesker. Pjece nr. 1 er gratis.

FRYSNING er skrevet for familier, der har en fryseboks, og pjece nr. 2 nævner alt nyt om fryseemballage, indfrysning, afrimning og rengøring. Der er fortegnelse over fryse-egnede grøntsager, frugt, kød, fiskesorter. Også færdiglavede retter er kommet

pjece nr. 2

med i pjece nr. 2 uden mange gode tips, f. eks. dette: Tilsætning af salt til dybfrosne retter fremmer harskningen. Vidste De det? - Jeg vidste det ikke.

HENKOGNING OG SYLTNING er en fornyelse af de tre tidligere sylte-pjecer. Pjece nr. 3 indledes med betragtninger over, om det i det hele taget betaler sig at sylte. Det gør det tit ikke, fastslår husholdningsrådet.

pjece nr. 3

Der er gjort en del ud af henkognings- og sylteteknikken med særligt henblik på holdbarhed og vitaminindhold. Det sure er den hjemmesyltning, der betaler sig bedst for byhusmødre, og derfor gives der gennemprøvede opskrifter herpå.

PJECERNE rekvireres hos Statens Husholdningsråd, Amagerfælledvej 56, København S. Ved rekvisitionen indsendes 25 øre i frimærker som betaling for selve pjece nr. 3 sammen med en adresseret kuvert, frankeret med 12 øre. Løvrigt kan man gennem postvæsenet abonnere på pjecerne for to kroner årligt, og så får man cirka fire pjecer tilsendt portofrit.

HVEM ER MIN STAMFAR?

SÅ LANGT tilbage som menneskelig kultur lader sig spore, har hunden været menneskets ven og følgesvend.

Herhjemme har mosefund vist, at i hvert fald 7.000 år før vor tidsregning levede der hunde ved menneskenes bopladser, og i Palæstina er hunden sporet endnu længere tilbage, uden det dog er lykkedes videnskabsmændene at blive enige om, hvem hundens stamfader egentlig er. Flertallet mener, den har fælles oprindelse med ulvene; andre mener, den må føres tilbage til sjakalerne, og endelig er der dem, som tror, den har udviklet sig fra en forlængst uddød og nu ukendt vildhund.

Nogle vil måske forundret spørge, om alle hunde da virkelig har fælles oprindelse. Om så forskellige hunde som pekingeseren og Sct. Bernhard-hunden, som gravhunden og mynden har fælles oprindelse. Videnskaben mener altså ja og forklarer, at jo længere tilbage i tiden man går, desto færre hunderacer eksisterede der. Mens der i tiden omkring vor tidsregnings begyndelse kun var ialt en halv snes forskellige hunderacer, regnes der i dag med omkring et par hundrede, hvoraf dog halvdelen er temmelig sjældne.

Det hænger sammen med, at hunden ikke blot har ladet sig knytte til mennesket, men også i forbavsende grad har formået at lade sig omskabe og tilføre vidt forskellige legemlige og åndelige egenskaber.

Et noget aparte eksempel herpå er bull-

dog'en, der blev opdrættet med tyrekamp for øje. I 600 år, indtil det blev forbudt i 1835, var tyrekamp en uhyre yndet „sport“ i England, og bulldog'ens opgave var at bide sig fast i tyrens næsebrusk og blive hængende der. Og med det for øje lykkedes det at skabe en hundetype med udpræget tilbageskudt næse, så hunden bedre kunne bide sig fast, hvortil kommer, at den, når den bider i raseri, får mundkrampe, der hindrer den i at åbne munden igen, så længe kampen varer ved!

Paradoksalt nok er den hund, hvis blotte udseende synes at udstråle den materialiserede ondskab og lumshed, en af de mest godmodige hunde, der findes. Overfor børn kan den være ligefrem rørende i sine bestræbelser for at imødekomme de små tobenedes trang til leg, og med uendelig tålmodighed finder den sig i deres luner og ikke altid blide fremfærd.

En af de hunderacer, der lader sig spore længst tilbage, er mynden. Tre tusinde år før vor tidsregning blev billeder af mynder hugget ind i ægyptiske grave, og afghanerne påstår, at Noah havde et mynde-par med i arken! Blandt oldtidens arabere indtog mynden en stilling, der gjorde den til et langt mere fremtrædende familiemedlem end for eksempel kone og døtre. Når en Mynde lagde sig til barsel, blev det fejret som en storslået familiebegivenhed, og dens død fremkaldte den dybeste sorg, som slægt og venner tog oprigtig del i. Der findes tre

tusinde år gamle malerier af sådanne araber-mynder, hvis fornemhed understregedes yderligere ved, at de fulgte deres herre og ejermand, når han drog ud på lange rejser – ovenpå kamel- eller hesteryg!

Men lad Dem ikke heraf forlede til at tro, at mynden er et svageligt skravl. Den er en fremragende og frygtløs jæger; man har eksempel på, at et myndepar har gjort det af med leoparder, som ellers selv løven går i en stor bue udenom, og den særlige russiske mynde var før i tiden landbobefolkningens bedste værn mod ulvene. Kun beskyttet af et bredt pighalsbånd til at forhindre bid i struben kunne nogle få mynder udrydde eller i hvert fald bortjage en hel ulveflok.

En anden hunderace, der kan føres mange tusinde år tilbage, er pekingeseren. Den er i dag verdens mest udbredte skødehund, men indtil for cirka 100 år siden var den ganske ukendt udenfor det kejserlige, kinesiske palads' mure. Her levede den i en glans og herlighed, som kun blev ganske få mennesker til del. Smukke eksemplarer af racen blev adlet, ja kunne endog avancere til vicekonge! De havde egen livvagt, og deres daglige menu bestod af så udsøgte lækkerier som vagtelbryst og leveren af regnsponer. End ikke de ringeste eksemplarer af pekingeser-familien måtte komme udenfor paladset, og der var dødsstraf, eksekveret med gammel-kinesisk grusomhed, for den, der forsøgte at trodse forbudet.

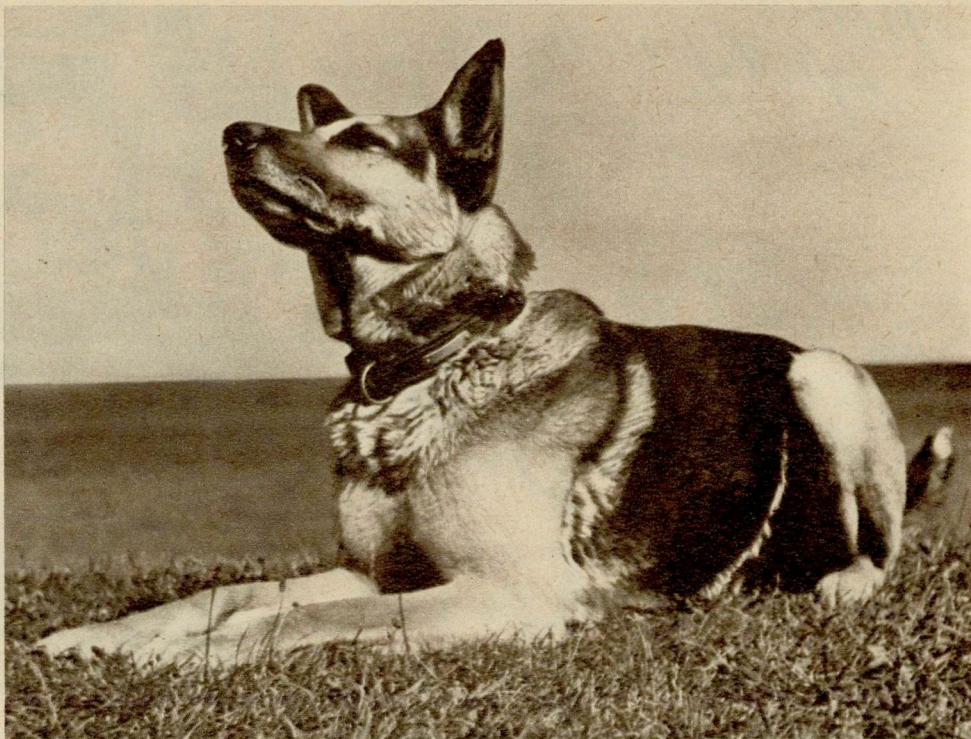
Da engelske styrker i 1860 erobrede Peking og trængte ind i det pragtfuldt udstyrede sommerpalads, fandt de blandt andet en flok pekingeser-hunde, og de er i det store og hele ophavet til alle de hundredtusinder små pekingesere, der i dag lader deres arrige bjæf lyde verden over.

Så renavlet var pekingeseren gennem de forløbne årtusinder, at den nu i dag har bevaret sit ensartede præg, hvilket er så meget mere forbavsende, som hunde-folk i almindelighed og specielt hunde-folk i England synes temmelig tøjlesløse i deres bestræbelser for at danne nye racer og typer.

Det kan der selvfølgelig komme gode ting ud af, men desværre også det modsatte. Et afskrækkende eksempel herpå er Sgt. Bernhard-hunden. Alle ved jo, hvordan en Sgt. Bernhard-hund ser ud: en stor, langhåret, brunlig-hvid hund med et tungt hoved og store, hængende ører. Ikke sandt?

Der er bare det ved det, at sådan ser en rigtig Sgt. Bernhard-hund *ikke* ud! Den rigtige, schweiziske hund, som vi kender fra beretninger om dens redning af mennesker i alperne, er kort i pelsen og har en helt anden kropsbygning. Engelske hundefolk tog sig imidlertid på at forbedre racen med det resultat, at man nok fik skabt en hund med en flot (men upraktisk) pels, stor og imponerende at se til, men til gengæld også en hund, der helt har mistet Sgt. Bernhard-hundens oprindelige karakteregenskaber. Den forbedrede hund er langt fra nogen god sporhund, og hvad værre er: den er ofte lunefuld og irriterbar.

Den berømteste af alle rigtige Sgt. Bernhard-hunde hed „Barry“, og den vil blive husket, så længe der overhovedet er noget, der hedder alper! Den reddede 40 menneskeliv og var i 1808 i færd med at redde

nummer 41, da han misforstod hundens hensigter og af skræk dræbte den. „Barry“ står nu udstoppet på museet i Bern, og på en hundekirkegård i nærheden af Paris er rejst et mindesmærke over den, hvor man på et stort relief ser den bære et bevidstløs barn på sin stærke ryg.

Med Sgt. Bernhard-hunden kommer vi ind på et farligt emne: hundes klogskab og trofasthed. Farligt, fordi man her kan fortælle i det uendelige. Berømte digtere og forfattere fra Shakespeare til vor egen Jeppe Aakjær har i poesi og prosa prist hunden for disse egenskaber, og der er næppe et menneske, som ikke har personlige eksempler at fortælle.

Hundens klogskab gør, at den kan udnytte naturlige anlæg til at løse opgaver, mennesker må give op overfor. Vi har tidligere fortalt om sporhunden „Rolf“ i Glamsbjerg på Fyn, der har vist sine bedrifter i udenlandsk fjernsyn. I årene omkring sidste verdenskrig var det „Pan“ i Roskilde, der var i søgelyset. Som tak for sine bedrifter blev den af myndighederne belønnet med guldmedalje, skattefrihed og i krigens dage med ekstra brød- og smørmærker!

Mest overbevisende kommer hundens klogskab til udtryk, når den optræder som hjælper for den blinde. Skolede blindehunde er en forholdsvis ny foreteelse i Danmark. På initiativ af Dansk Blindesamfund begyndtes i 1948-49 oplæring af disse hunde i København, og siden er oplært omkring 100 hunde, der er fordelt til blinde over hele landet. Som en altid årvågen ledsager følger førehunden sin herre; leder ham eller hende sikkert gennem trafikken uden om alle tænkelige hindringer; stopper op for rødt lys; kan selv finde den rigtige sporvogn osv. osv. Selv i en storby som København med dens myldrende liv og virvar af krydsende gader færdes den blinde trygt med hunden ved sin side.

Og uden at blive patetisk kan man vist sige, at den blinde og hans hund er det smukkeste udtryk for det venskab, som mennesket og hunden sluttede for mange årtusinder siden – et venskab, som i hvert fald hunden aldrig har misbrugt!

Lysbro
FORKE
BEDST KENDT
KENDT SOM DE BEDSTE
LYSBRO FABRIKER
SILKEBORG

— LOPPE-loppe-loppe-loppe-cirkus! Kom ind og ſe vore dresſerede lopper. Rigtige levende menneſkelopper. Lopperne er i ſeletøj, ſå De får ikke flere med ud, end De bringer ind. Eneste ſted i verden, hvor De kan ſe lopper ſpille fodbold. Her er landskamp i aften. Kom inden for. — Lopper-loppe-loppe-loppe-cirkus.

Folk driver i ſtimer gennem den ſmalle Tivoli-smøge, tæt forbi udråberen. Nogle ryster på hovedet: Pjat og humbug, lopper kan da ikke dresſeres. Andre gyser: Uha, lad os komme væk! Nogle stopper op og kigger på de udstillede billeder og avisudklip. Skulle der være noget om snakken?

FEMTEN-TYVE nysgerrige har ſikret ſig billetter hos udråberen. Det er nok til, at foreſtillingen kan begynde. Loppedreſſøren ſidder ved et rundt bord. Nu

Med en pincet sætter fru Torp ſine artilleri igang med foreſtillingen.

tiveret og berejſt dame med en veludviklet ſans for humor.

— Jeg træner mine lopper hver dag, fortæller hun. Det kræver tid og tålmodighed. En loppe vil helſt ſpringe, men hvis jeg ſkal kunne bruge den ſom vognloppe, må den lære at gå. De første gange jeg ſpænder den for vognen, ſtår den og hopper på ſtedet, men efterhånden finder den ud af, at den ikke kommer nogen ſteder på den måde. Så prøver den at kravle, og det går ſtraks bedre. En ſkønne dag foretrækker den ligefrem at ſpadsere. Så hopper den kun, når den bliver arrig.

— Har lopper temperament?

— Ih ja, de kan blive flintrende gale, og ſå kan man hverken få dem til det ene eller andet. Men i reglen går det hurtigt over. Når de ſtrejker, er det ofte, fordi de er trætte. Så får de lov at hvile ſig nogle dage. Jeg har altid dresſerede lopper i reserve, ſå foreſtillingen kan køre, ſelv om en ſkuespiller er indisponeret. Når en loppe først er trænet til en beſtemt opgave, kan den ikke bruges til andet, for eksempel kan en vognloppe aldrig bruges ſom fodboldſpiller, for en fodboldſpiller ſkal netop være god til at ſpringe — det er på den måde, den ſkyder

Hun lever af lopper

En feſtlig ſamtale med Else Torp, ſom ejer verdens eneste loppecirkus

griber hun en loppe med en pincet og anbringer den på bordet.

— Det er Esmeralda, ſiger hun.

— Som De ſer, har hun en platintråd om halsen.

Esmeralda hopper lidt på ſtedet for at demonſtrere, at platintråden tynger netop ſå meget, at hun kan røre ſig uden at ſlippe væk. Så forsvinder hun ned i en kasse og overlader arenaen til Samſon og Dalilah. Samſon er ſpændt for en fornem lille vogn med gyldne forſringer.

— Lopper er nogle af de ſtærkeſte dyr i verden, oplyſer dresſøren. — Samſon trækker 2000 gange ſin egen vægt.

De undrende tilskuere konſtaterer, at den lille loppe, ſom kun lige anes mod bordets hvide midterfelt, ſlæber afſted med det tunge læs. Dalilah trækker ogſå, omend hendes vogn er mindre.

Præſentationen går videre: —

Her er Olsen fra linje 8. Han er ikke meget for at beſtille noget. Anderledes med Haſſe fra Malmø, han har altid forrygende travlt. Oscar, ſom trækker karuſellen her, hører til mine ældſte lopper. Han er 3½ måned og ſkal ſnart have folkepension. Han har gift i bagbenet, den ſtakkel. Når en af mine lopper går væk, får den altid en ſtandsmæssig begravelse.

En lille elegant ruſtvogn kører frem, trukket af en ſørgende ſlæggtning.

Nu anbringer dresſøren en loppe på toppen af et lille tårn og rækker den en lille bitte kugle med pincetten. Loppen griber kuglen med benene og jonglerer med den, til hun tager den bort igen. De ſkeptiſke tilskuere får lov at kigge gennem et forſtørrelſesglas. Jo ſandelig — loppen ligger på ryggen og leger med bolden.

Numrene følger slag i slag. Felix er født på Ordrupbanen. Han marcherer på baghjulet af en lille cykle og driver den derved hen over bordet. Mademoiſelle Babette går på line kun iført en roſa fjer. Fire „travlopper“ løber om kap med hver ſin ſulky — Norge vinder. Lundberg og Kalle Svensſon ſpiller fodbold — de er ophængt i hvert ſit mål og ſkyder ſkifteviſ bolden mod hinanden. Det blev uafgjort.

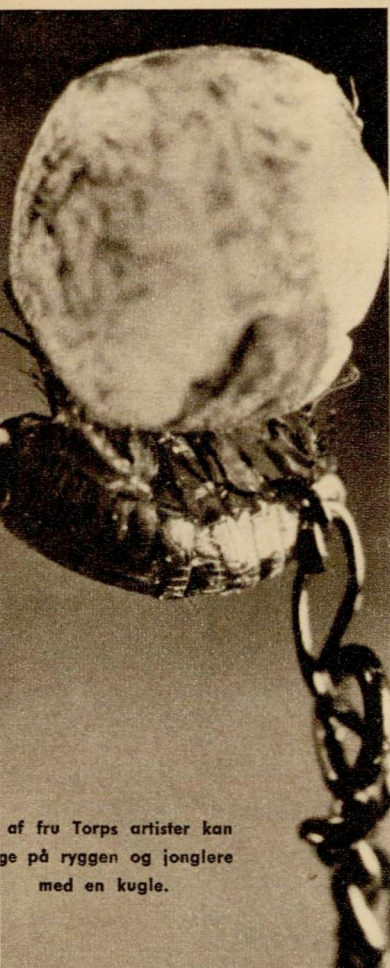
Foreſtillingen er forbi. Folk forlader det lille cirkus med ſmil på læben. Men ogſå med undren i blikket. For ganske viſt ſå de med egne øjne lopperne optræde. Men hvordan får man dem til at gøre det?

JEG får forklaringen i det lille baglokale, over en kop kaffe og en cigaret. Loppedreſſøren hedder fru Else Torp og er en kul-

bolden fra ſig. Faktiſk er fodboldlopperne de eneste, ſom ikke er dresſerede. Hos dem udnytter jeg bare ſpringiſtinkt.

— Hvordan med linedanserinden?

— Mademoiſelle Babette er ſvær at træne. Jeg må herſe længe med hende, før hun holder op med at ſpringe ned fra ſytråden. Uſtandſelig piller jeg hende op og anbringer hende på tråden igen. Tilſidſt finder hun ud af, at hun kan ſpadsere på snoren, og ſå går der ſport i det. Men ſommetider får hun nykker. Så rører hun ſig ikke ud af ſtedet — hænger bare i en enkelt klo og ſtritter med benene. Jongløren hører ogſå til de vanſkelige. I begyndelſen har han ikke begreb om at lege med en bold. Hans naturlige reaktion, når han får bolden i benene, er at foretage ſpringbevægelſer, ſå

af fru Torps artister kan
ge på ryggen og jonglere
med en kugle.

de dør, mætte af dage. To gange i døgn et fodrer jeg hele bestanden ved at sætte dem på min arm. Nogle har fået nok efter ti minutter, andre suger en hel time. Jeg tager dem aldrig bort, før de selv trækker snablen til sig. Når lopperne har vænnet sig til at være i hænder, bliver de tamme. Så kan jeg stryge dem over ryggen, mens de sidder og spiser. Lopper er kønne dyr, når man ser rigtigt på dem – og så er de sjove. Jeg morer mig selv, hver gang jeg giver en forestilling, for jeg ved aldrig i forvejen, hvordan hver enkelt loppe vil reagere.

– Dyrplageri?

– Det er der naturligvis nogle, som siger. Men hvis mine lopper ikke havde det godt, ville de slet ikke arbejde, og de ville heller ikke leve dobbelt så længe som normalt. De får deres gode forplejning – mad, hvile og motion. Jeg holder deres kasse pynligt rent for ekskrementer og æg, og al deres fritid tilbringer de i en kasse foret med blødt fløjl. De har ikke en bekymring i verden.

HVOR får De lopperne fra?

– Fra en fiskerfamilie i Jylland. En overgang var det frygteligt svært for mig at skaffe lopper nok. Jeg skrev til min søster i Jylland og klagede min nød, og hun kom i tanker om en omvandrende fiskehandler, der altid gik og kradsede sig. Han blev kaldt Fiskepeter. – En dag spurgte hun ham, om han ikke kendte nogen, der havde lopper. Nøj, svarede han, alt mens han kradsede sig, det er der da ingen, der har nu til dags. Nå, det var kedeligt, for jeg har en søster i København, der betaler 2 kroner for hver loppe, hun kan få fat i. Nåh, jah, joh, måske kender jeg nogen alligevel, sagde Fiskepeter og drog af. En time senere kom hans datter springende med 15 lopper i et glas. Hun var fuld af undren, da hun virkelig fik udbetalt 30 kroner.

Siden har Fiskepeter holdt fru Torp forsynet med lopper.

DET er nu ottende år i træk, fru Torp har loppecirkus i Tivoli. Hun

startede sin ejendommelige levevej for 32 år siden i London sammen med sin mand Willy Torp. I et letsindigt øjeblik skrev han kontrakt med en forlystelsespark i London uden at ane, hvordan man bandt en loppe op, end-sige dressere den.

De første forestillinger var ærlig talt ikke gode, indrømmer fru Torp, men efterhånden fandt de ud af, hvordan det skulle gøres, og siden har familien levet af lopper. I 1948 vendte de hjem til Danmark og optrådte to år på Dyrehavsbakken og i 1952 flyttede de til Tivoli i København. For 3 år siden døde Willy Torp, og hans kone, som hele tiden havde taget sin del af arbejdet, førte cirkus videre sammen med en voksen søn. Så vidt hun ved, eksisterer der nu kun dette ene loppecirkus i verden.

SOMMERHALVÅRET i Tivoli er strengt. Fra klokken 3 eftermiddag til midnat har Else Torp forestillinger, op til 40 pr. dag. Inden hun går i seng, skal lopperne fodres, så hun kommer sjældent til ro før ved 3-tiden om natten. Op næste morgen for at træne lopper, fodre dem og ordne lidt ved huset. Hun er nødt til at træne lopper flere timer hver dag, fordi bestanden ustandselig må fornyes. Hvis hun får 6 timers søvn i døgn, skal hun være glad.

Men når sommeren er vel overstået, kommer belønningen. Så drager Else Torp sydpå til en lille spansk kystby, hvor leveomkostningerne er små, maler og nyder hele vinterhalvåret i Middelhavs-klima.

Lopperne kommer med til Spanien. Else Torp kan ikke bringe over sit hjerte at slå dem ihjel.

Når hun næste forår vender tilbage til Tivoli, medbringer hun et hundrede spanske lopper til at starte med. Men de spanske lopper er dovne, påstår hun. Den helt rigtige forestilling kan hun først præstere, når hun igen har Fiskepeters gode, danske lopper.

Et fællestræk

- et fællestræk er forsikring i

**MEJERIERNES og LANDBRUGETS
ULYKKESFORSIKRING 5/10**

VETER FARIMAGSGADE 19, KØBENHAVN V. TELEFON MINERVA 350

Mor, jeg er så tørstig..

- Heldigvis er den dejlige JAFFA STAR lige ved hånden. Nu i sommer skulle De selv have denne lækende orange squash i huset, for De kan tro, JAFFA STAR giver alle tiders lækende sommerdrik.

- OG SÅ FÅR DE ENDDA DIVIDENDE I

Brugsen